O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI INV.№

Йўлбошчилик шундай одамга муносибки, у халқ бошини машаққат гирибонидан халос эта олсин ва ҳар бир киши шу устувор-муттоз замонда бошини роҳат болишига қўйиб фароғатда яшасин.

Хожа Самандар ТЕРМИЗИЙ

Қонун - ҳам қилич, ҳам қалқондир!

ИНСОН ВА ҚОНУН

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲУҚУҚИЙ, ИЖТИМОИЙ—ОММАБОП ҲАФТАЛИК ГАЗЕТАСИ

1996 ЙИЛ 30 ЯНВАРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН | 1999 ЙИЛ 28 СЕНТЯБР, СЕШАНБА | № 39 (139) | Сотувда эркин нархда

Мухтор вакил-депутатлар сайловига-67

Ўзбекистон Конституциясининг 7 йиллиги байрамига-70

Ўзбекистон Президенти сайловига-103

КУН ҚОЛДИ

1 октябр- Ўқитувчилар ва мураббийлар куни

Эҳтиром соҳиблари

4-бет

Мамлакатимиз ўз миллий мустақиллигига эришгандан бошлаб, жамиятимизнинг барча соҳа ва жабҳаларини ислоҳ қилиш эҳтиёжи ҳам юзага келди. Муомаламизда «суд ҳокимияти» деган янги ибора пайдо бўлди. Ана шу суд ҳокимияти таркибида, мамлакатимиз тарихида биринчи бор «Олий хўжалик суди ва хўжалик судлари» деган янги соҳа, тармоқ шакллантирилди, ташкил этилди, фаолият ва ваколат доираси қонунлар асосида аниқлаб берилди.

Бу институт кенг фаолиятини бошлаб юборди, ўз иши жараёнида тажриба орттира бошлади, давлат идоралари, хўжаликлари (тури ва шаклидан қатъий назар) мулкдорлар (тури ва шаклидан истисно) ўз низоларига қонуний ечим топа бошлади. Жамиятга юридик ва жисмоний шахсларнинг ўз манфаати ҳамда ўзгалар мулкига лабзи ҳалоллик муносабати вужудга келиши алоҳида аҳамият касб эта бошлади. Одамлар бу даргоҳга нажот излаб келадиган ва... ҳақ-ноҳақлигини тан олиб кетадиган бўлди. Шундай бўлаяпти ва бўлажак.

Мазкур соҳанинг биринчи раҳбари, Ўзбекистон Республикаси Олий Хўжалик судининг дастлабки Раиси Мирзаулуғбек Элчиевич АБДУСАЛОМОВ. Мамлакатимизда таниқли ҳуқуқшунос-амалиётчилар уни ҳуқуқ соҳаси ходимлари яхши танийдилар, фидойи меҳнати ва ташаббускор-ташкилотчилигини тан оладилар. Миллий мустақиллигимизнинг 8 йиллик тўйи арафасида унга Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони билан «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган юрист» фахрий унвони берилганидан хабардорсиз.

Фурсатдан фойдаланиб, М.Э.Абдусаломовни фидойи меҳнати қадрланганлиги, юксак унвон соҳиби бўлганлиги билан самимий қутлаймиз. Айни пайтда Раисга суд ҳокимиятининг янги тармоғи - хўжалик судлари ташкил топиши, унинг фаолияти ва истиқболи ҳақида ўқувчиларимизни тўлароқ воқиф этиш имкониятини берамиз. Марҳамат, ўқинг..

Хўжалик судлари: кеча, бугун, эртага

ИҚТИСОДИЙ НИЗОЛАР ЕЧИМ ТОПАДИГАН ДАРГОҲ

> **«Иқтисодиётни бошқаришнинг асосий усули давлат органларининг бошқарувчилик фаолияти эмас, аксинча, қонун бўлиб қолмоқда».**
>
> **Ислом КАРИМОВ**

Биринчи мақола

Мустақил Ўзбекистонимиз, мана 8 йилдирки, бозор иқтисодиётининг мустаҳкам асосларини яратиш, ҳуқуқий демократик, эркин фуқаролик жамияти қуриш йўлида комил ишонч билан бормоқда. Узоқ йиллар мобайнида мустабидлик, истибдод комида барча мулк, иқтисодиётнинг барча соҳа ва бўғинлари коммунистик-шўровий тизимга тегишли бўлганлигидан фарқли ўлароқ, давлат, хусусий кооператив, биргаликдаги чет эл инвесторлари ҳамкорлигидаги сармоядорлар, акционерлар, жамғармалар каби турли шакл ва турдаги мулкчиликка кенг йўл очилди. Табиийки, мулкка эгалик ва хўжалик юритишнинг тури, соҳаси, тармоғи ошиб бориши, янгича муносабатлар, оддийроқ айтганда «олди-берди»ларнинг тури, шакли кўпайишига олиб келди.

Узоқ йиллар мобайнида бундай иқтисодий муносабатлар ҳақида тасаввурдан ҳам йироқ бўлганлар, янгича муносабатларнинг мазмун ва моҳиятини тўлалигича англаб етмаган мулкдорлар, баъзи хўжалик юритувчи субъектлар раҳбарлари ва мутасаддилари, «имерция» билан яшаш ва ишлашга ўрганганлар, туртиб турмаса «тебранмайдиган» тоифалар ўртасида ўзаро низолар келиб чиқа бошлади. Тарафларнинг бундай «тўғон»ларга дуч келишига, корхона, ташкилот, муассаса, ишбилармон ва хусусий тадбиркорларнинг иқтисодий ҳуқуқ ва қонуний манфаатларига «иккинчи бир»ларининг путур етказишига йўл қўймаслик, зил кетган манфаатларини ҳуқуқий ҳимоялаш зарурати юзага келди.

1992 йил 8 декабрда қабул қилинган мустақиллик Конституциямизда Ўзбекистон иқтисодиётининг негизини хилма-хил шакллардаги мулк ташкил этишлиги, улар тенг ҳуқуқлилиги ва ҳуқуқий жиҳатдан баббаравар муҳофаза этилишлиги кафолатланиши, дахлсизлиги ва давлат муҳофазасида эканлиги белгилаб қўйилди. Бунинг учун эса табиийки, янгича ёндашув, қудратли механизм керак эди. Шу боисдан Конституциямизнинг 111-моддасида акс этган «Мулкчиликнинг турли шаклларига асосланган корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ўртасидаги, шунингдек, тадбиркорлар ўртасидаги, иқтисодиёт соҳасида ва уни бошқариш жараёнида вужудга келадиган хўжалик низоларини ҳал этиш **Олий хўжалик суди ва хўжалик судлари** томонидан уларнинг ваколатлари доирасида амалга оширилади» мазмундаги янги қоида юзага келди.

Бу институт жамиятимиз учун мутлақо янги бўлиб, мамлакат суд ҳокимияти таркибида мустақил бўғин сифатида таркиб топдирилиши, ваколат, вазифа ва тамойил доираси замон талабларига мос тарзда шакллантирилиши керак эди. Бу тан олиш керак, андозаси йўқ, йўналиш учун ташкилий ва моҳиятан таянч нуқтасиз, мураккаб, ўта масъулиятли вазифа эди.

«Йўғ-е, илгари ҳам нимадир бўлгандир-ку!» деган савол туғилиши табиий. Бу савол дастлабки иш бошлаганда - бизда ҳам мавжуд эди. Таъкидлашим жоизки, мамлакатимиз тарихида бу вазифаларни аввалига шоҳлар, хонлар, амирлар, диний уламолар ва нари борганда қозилар шариат ақида-қоидалари асосида ҳал қилиб келган. Барча учун мажбурий ҳисобланган аниқ қоида ҳам, қолип ҳам бўлмаган. Сўнгги даврлар, яъни Чор Россиясига қарамлик даврларида хўжалик низоларини кўриш янаям «бошадоғи»ни йўқотган. Бир томонда қозилар, диний уламолар, маҳаллий бек-тўралар ўз билганича иш тутса, иккинчи тарафда империя вакиллари, губернаторлар, «ўрис тўра»лар қонунга таяниб эмас, манфаат кўришига қараб ечим топиб бораверган. Ёки «ечим»нинг тугуни бир тепки ёки қамчилаб ҳайдаш бўлган, холос.

Ўзбекистонда хўжалик низоларини кўришнинг дастлабки қонуний механизми 1924 йилда шакллана бошлаган. У ҳам қонуний манфаатни қатъий, суд тартибида ҳал қилиш эмас, Ҳакамлик комиссияси деб номланувчи Учлик томонидан кўрилган. 1927 йил 28 декабрда ташкил этилган Олий ҳакамлик комиссияси ва унинг жойлардаги бўғинлари чекланган ваколати доирасида бир-икки йил «фаолият» кўрсатган, чунки комиссия қарорлари мажбурий кучга эга эмас, балки тавсия этишга яқин мазмун касб этган. Улар қарор-тавсияларининг ижро механизми деярли бўлмаган. Шу сабабли 1931 йилдан сўнг бу комиссиялар давлат ҳаками (арбитраж)га айлантирилиши даври бошланган. Бу ҳам Низом асосида иш кўрадиган, ҳатто хусусий шахс нари турсин бир соҳа ёки бошқарув идораси тизимидаги хўжаликлар ўртасидаги низоларни ҳам кўришга ваколатли бўлмаган, уларни кўриш тартиби ҳам аниқланмаган идора бўлган. Ана шу маҳкама ўз ишини то мустақиллигимизга қадар «баҳоли қудрат» бажариб келган.

Юқорида таъкидлаганимиздек, мамлакатимизда янги иқтисодий муносабатлар, жаҳон андозасига мос ва ўзимизга хос жиҳатлари билан вужудга келиши мутлақо янгича ёндашувни тақозо этди. Шу боисдан мустақил республикамизда 1991 йил 20 ноябрида қабул қилинган мустақил қонунлардан бири «Ҳакамлик суди ва хўжалик низоларини кўриш тартиби тўғрисида»ги қонун бўлди. Эътибор қилаяпсизми, биринчи бор «суди»! Сўнг эса Конституциямизда янаям тўғри номда «Хўжалик суди» тарзида акс эттирилиб, унинг давлатимиз суд тизимининг Олий Суд, Конституциявий суд қаторида мустақил бир тармоғи тарзида белгилаб берилди.

1993 йил 2 сентябрида қабул қилинган «Судлар тўғрисида»ги қонун ва Ўзбекистон Республикасининг Хўжалик-процессуал кодексига биноан, Олий Хўжалик суди иқтисодиёт соҳасида корхона, муассаса, ташкилотлар ва фуқароларнинг бузилган ёки низолашилаётган ҳуқуқларини ёхуд қонун билан қўриқланадиган манфаатларини ҳимоя қилиш ҳамда ушбу жабҳада қонунчиликни мустаҳкамлаш ва ҳуқуқбузарликнинг олдини олишга қаратилган вазифаларини амалга оширишда **Суд ҳокимиятининг энг Олий органи** мақомига эга бўлди. Унинг қарорлари охирги ва қатъий бўлиб, Ўзбекистон Республикасининг барча ҳудудларида ижро этилиши мажбурийлиги белгилаб берилди.

Олий Хўжалик суди Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва вилоятлар хўжалик судларининг судлов фаолияти устидан назоратни амалга оширишга ҳақли бўлди.

Мирзоулуғбек АБДУСАЛОМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Олий Хўжалик суди Раиси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган юрист

Муносабат

МИНТАҚАМИЗДА ТИНЧЛИК БАРҚАРОР БЎЛСИН

Осойишта ва тинч ҳаётимизга раҳна солувчи бир тўда жангариларнинг босқинчилик ва бузғунчилик ҳаракатлари тўхтамаётганлиги сабабли муқаддас чегараларимизга туташ бўлган Қирғизистон жанубидаги вазият ҳамон танглигича қолмоқда. Боткен ва Чўн-Олой туманларига ўрнашиб олган турли миллатга мансуб бўлган жиноятчи гуруҳлар ихтилоф келтириб чиқариш орқали бутун Марказий Осиёдаги тинч ҳаётни издан чиқариш ва шу орқали диверсион-террорчилик хатти-ҳаракатига йўл очишга жон-жаҳдлари билан интилмоқдалар. Бу ёлланган тўдалар ўз ҳомийларига содиқлигини яна бир бор кўрсатиш учун ҳар қандай пасткашликлардан ҳам тап тортмай, тинч аҳоли ҳаётини издан чиқариб, минтақада кескин сиёсий ижтимоий-сиёсий вазиятни вужудга келишига сабабчи бўлмоқда.

Лекин улар нечоғлик жазавага тушишмасин, аҳоли ўртасида қанчалик уруғини сепишга уринмасин, барибир тинчлигимиз ва яхши қўшни-биродарчилигимизга раҳна сололмайди. Босқинчи тўдалар ортида турган манфур, кўзи қонга тўлган раҳнамочи кимсалар ҳам шу нарсани қулоғига қўрғошиндай қуйиб олсинларки, уларнинг Марказий Осиё давлатларида конституциявий тузумни куч билан ағдариш ва бегуноҳ аҳолининг ошига терроризм йўли билан оғу солишга қаратилган жирканч ноқонуний хатти-ҳаракатлари ҳеч қачон амалга ошмайди.

Марказий Осиё минтақасидаги давлатлар Президентлари ва ҳукумат раҳбарлари вазиятни ҳамкорликда таҳлил этиб, терроризм ва босқинчиликка қарши халқаро ҳуқуқ меъёрлари асосида кескин чоралар қўллаётганликларини дунёдаги барча тинчликсевар кучлар қўллаб-қувватламоқдалар. Дунёда халқ нафратига ва ғазабига дош берадиган куч йўқ.

Назар ҲАКИМОВ,
Қарши Давлат Университети ректори, фалсафа фанлари доктори, профессор

ҚАЛБ УЙҒОҚЛИГИГА ДАЪВАТ

Яқинда Тошкент Архитектура-қурилиш олийгоҳида «Террористик ҳаракатлар ва унинг оқибатлари», «Бўлажак сайлов ва сайловчилар ҳуқуқлари», «Огоҳликка даъват» мавзуларида давра суҳбати бўлиб ўтди.

Давра суҳбатида Ўзбекистон ФА академиги С.Салимов, сиёсий шарҳловчи Қ.Каримбековлар сўзга чиқиб, жаҳон халқларини кўпроқ ташвишга солаётган минтақалардаги, айниқса, қўшни Қирғизистоннинг Боткен туманидаги террорчи-жангариларнинг қирғин-барот ҳаракатлари ва мамлакатимиз фуқароларининг эркин сайлов йўли билан давлатни бошқаришда қатнашиш ҳуқуқлари ҳамда ислом дини ниқоби остидаги ақидапарастлар таъсирига тушиб қолаётган ёшларнинг қалтис қадамлари ҳақида гапириб, уларга сиёсий шарҳ бердилар. Бундай маъруза ва сиёсий шарҳлар қизғин баҳсларга, таҳлилий мунозараларга уланиб кетди.

Ушбу давра суҳбатини ташкил қилиш ва мазмунли ўтишида олийгоҳ проректорлари Р.Юсупов ва Э.Қосимовларнинг ҳиссаси катта бўлди.

О.ХУДОЙБЕРДИЕВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Шу сонга хабарлар

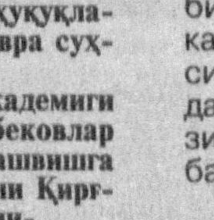

ҲУҚУҚИЙ ОНГ- ЯНГИЧА ТАФАККУР

Куни кеча Паркент туман меҳнаткашлари ва фаоллари билан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси XV сессияси материаллари асосида «Демократия ва сайлов тизими» мавзусида давра суҳбати бўлиб ўтди.

Давра суҳбатини туман ҳокими Туроп Холтоев кириш сўзи билан очди ва олиб борди. Анжуманда Ҳуқуқий маърифат маркази директори, юридик фанлари номзоди Узоқ Бозоров «Ўзбекистон мустақиллиги - олий саодат», Тошкент Давлат юридик институти профессори Нарзулла Шодиев «Сиёсий ҳаётни эркинлаштириш муаммолари», шу институт ўқитувчиси Жаҳонгир Азимовнинг «Мустақиллик ва сайлов тизими» мавзуларидаги маърузалари қизғин мунозараларга уланиб кетди.

Туман суди раиси Шуҳрат Шарипов эса ҳуқуқ-тартибот соҳасида олиб борилаётган ишлар ҳақида гапириб, ушбу анжуманни ташкил қилишда бош бўлган Тошкент вилоят ҳокимлиги Адлия бошқармаси Ҳуқуқий маърифат тарғиботи минтақавий бўлими ходимлари ва туман ҳокимлигига миннатдорчилик билдирди.

Д.ТОЖИБОЕВ

Қарор ва ижро

НУРОБОДНИНГ ОБОД МАСКАНИ

Нуробод туманидаги «Каттақўрғон» ижара хўжалиги кенг дашт қўйнида жойлашган. Маркази «Нурбулоқ» қишлоғи минг дардга даво маъданли суви билан машҳур. Хўжалик иш юритиш ижара усулига ўтгани туфайли қишлоқ меҳнаткашларининг турмушига кундан-кун файзу барака кириб бормоқда. Ишчан, тадбиркор раҳбар Темир Жумаевнинг хўжаликка раҳбарлик қилаётганига ўн беш йилдан ошибди.

- Хўжалигимизнинг умумий ер майдони 48073 гектарни ташкил этса-да, сув камлиги ва нотекис майдонлар кўплиги боис фақат 11277 гектар майдонда экин экиш имконига эгамиз, - дейди Темир ака. - Бундан лалми майдонларимиз 9229 гектарни ташкил этади. Суғориладиган ғалла майдони атиги 320 гектар. Бу майдонлардан ҳар йили 35-40 центнердан ошириб ҳосил олаяпмиз. Ғалла, чорва ва пахтадан ўтган йили 18 млн. 600 минг сўм соф фойда олдик. Жорий йилда 26 млн. 200 минг сўм фойда олиш ниятидамиз. Чорванинг туёқ сонини кўпайтириб, қоракўл тери олиш, қўзи ўстириш режаларимиз ҳам йил сайин ошиғи билан бажарилмоқда. Эшмурод Холмирзаев, Нафиса Мелиқулова, Наргиза Казакова, Кибриё Абдираҳмонова каби ижарачиларимиз ҳар йили ижара шартномаларини ошириб бажаришмоқда. Хўжалик аъзоларининг ўртача ойлик маоши 7-8 минг сўмдан ошиб тушмоқда. Байрам арафасида ҳосилотимиз Нурали Хўжаёров ҳукуматимизнинг «Шуҳрат» медали билан тақдирланди. Хўжалигимизда 3 та болалар боғчалари, 9 та ўрта мактаб, 6 та кутубхона фаолият кўрсатмоқда. Хўжалик маркази, Шўрча-1, Шўрча-2 қишлоқлари тўла газлаштирилди. Иқтисодий ислоҳотларнинг самараси сифатида хўжалигимиз кундан кунга ободонлашиб бормоқда.

Ғози РАҲМОН

БУГУНГИ СОНДА:

2-бет

«ИНСОН ВА ҚОНУН» «ГЕОГРАФИЯ»СИ ёхуд бугунги сонда

Газетамизнинг ушбу сонини қуйидаги вилоятлардан юборилган мақола, хат-хабарлар тайёрлаб, ҳукмингизга ҳавола этаяпмиз:

Қашқадарё вилоятидан (энг кўп!) 5 та;
Тошкент ш. дан 3 та;
Жиззахдан 3 та;
Сурхондарёдан 2 та;
Сирдарёдан 2 та;
Тошкент вил. дан 1 та;
Самарқанддан 1 та;
Хоразмдан 1 та мақола чоп этиляпти.

Демак, бугунги «география»мизда» қашқадарёлик, тошкентлик, жиззахлик, сурхондарёлик ва сирдарёлик журналистларимиз, муштарийларимиз фаоллик қилишаяпти. Фарғона, Андижон, Наманган, Бухоро, Навоий вилоятлари ва Қорақалпоғистон томонлардан эса бу гал бирор сатр хат-хабар эълон қилолмадик. Сабаби, ё уларда таҳририятимизга йўллашга арзирли бирор ибратнамо воқеа қолмаган, ё ҳафсала...

Хуллас, азизлар, келгуси сафар «глобус»га яқинлашгунча омон бўлинглар!

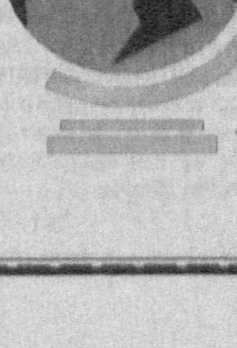

Дахлдор шахс мулоҳазаси

ДАВЛАТ ВА ҲУҚУҚНИ ЎРГАНАМИЗМИ?

Яқинда Республикамиз Олий ва ўрта махсус таълими вазирлиги олий юридик таълим тизими бўйича ўқув-методик ҳужжатлари комплексини, жумладан, намунавий ўқув режасини тасдиқлади. Бу жуда яхши албатта. Чунки шу кунларгача, айниқса, университетлар тизимида юридик таълимнинг ягона ўқув режасига зарурат мавжуд эди. Аммо ушбу фан янги ўқув режасида бошқа фанлардан ажратилиб, аудитория соатлари қисқартирилган маълум бир қисми талабаларнинг мустақил тайёрланишига топширилган. Яъни илгариги 132 соат ўрнига 54 соатгача туширилган. Хўш, бу фан ва ўқув курси юридик таълим тизимида қандай ўрин тутади? Бизнингча, бўлғуси мутахассис давлат ва ҳуқуқ, ҳуқуқий институт, атамаларнинг вужудга келиши ва ривожланиши ҳақида умумий билим ва ҳуқуқий маданиятни айнан шу фандан олади. Жаҳоннинг етакчи мамлакатлари ҳуқуқ тизимлари асосий манбаларининг ўзига хос томонлари билан танишади. Махсус курсларни ўзлаштиришга ўқувчини тайёрлайди, ҳуқуқий онг ва маданият шаклланишига ёрдам беради. Жаҳон юридик таълими тизимида баъзи юридик курслар, хусусан, солиқ, банк, маъмурий ҳуқуқлар яқинда шаклланган бўлса, ушбу фан деярли икки юз йиллардан бери ўқитилиб келинади. Ҳатто Ғарбий Европанинг баъзи давлатларида ҳуқуқнинг тарихий мактаблари ташкил топган. Шунинг учун ҳам ушбу фанни ўқитиш эҳтиёжлари ва принципларига кенг маънода қараш лозим.

Бизда бу фан 1949 йилгача «Давлат ва ҳуқуқнинг умумий тарихи», 1963 йилгача «Давлат ва ҳуқуқ тарихи» сўнгра «Чет мамлакатлар давлати ва ҳуқуқи тарихи» деб ўқитила бошланган. Ҳ.Муҳамедов томонидан ёзилган, тўрт қисмли бўлиши мўлжалланган дарсликнинг биринчи қисми эса «Хорижий мамлакатлар давлати ва ҳуқуқи тарихи» деб аталган.

1960 йилларда чет мамлакатлар давлати ва ҳуқуқи 3 қисмли дарслик асосида бир йил мобайнида ўқитиларди. Курсни ўзлаштириш қийин эди, чунки ўзбек тилида бирор дарслик яратилмаган, ҳажми жуда кенг, ҳуқуқий атамалар ўнлаб чет тилларида ифодаланган эди. Аввало ушбу фан ва ўқув курсининг номи тўғрисида ўзбек тилида чиройли ва айнан мазмунини билдирадиган «чет эл» ёки «чет мамлакатлар» сўзлари билан аташ, барча ўқув методик ҳужжатларда, яъни ўқув режаси, курс, программаларида ҳам дарсликнинг номи шундай аталиши маъқул бўларди, деб ҳисоблаймиз. Хўш, бу фан, ўқув курси ҳуқуқшунос-бакалавр ва ҳуқуқшунос-магистр даражаларига қандай ҳажмда ўқитилиши керак? Ўқув режаларида жуда кўп майда курслар тавсия этилаётган пайтда ушбу курсни қисқартира бориш мақсадга мувофиқми? Унинг программаси қандай бўлиши лозим? Унга МДҲ давлатлари ва ҳуқуқи тарихи киритиладими, йўқми? Афсуски, бу саволларга бугунгача бирор раҳбарий ечим ёки тавсия йўқ. Агар жаҳон мамлакатлари давлати ва ҳуқуқини 36 соат маъруза ҳажмда ўтиш лозим бўлса, унда бу мураккаб курсни талабаларга қай даражада, қайси услубда етказиш мақсадга мувофиқ? Чет эллардаги баъзи олий юридик ўқув юртларида ҳуқуқ тарихигина ўрганилади, улар ҳам ҳуқуқий институтлар йўналишида ўрганилади. Масалан, Италияда «Чет мамлакатлар давлати ва ҳуқуқи тарихи» махсус ўқув курси сифатида ўқитилмайди. Аммо ўзига хос тарзда «Жаҳон мамлакатларининг ҳуқуқ системалари панорамаси», «Жаҳон мамлакатларида шартнома институти», «Мажбурият институти», «Жиноят ва жазо институти» тарзида ўрганилади. Балки бизда ҳам шунга ўхшаш усулларни танлаш лозимдир? Агарда сўз ўқув режасини ихчамлаштириш (рационаллаштириш) йўналишида бораётган бўлса, унга режадаги баъзи такрорланишлар ортиқчадир. Эътибор беринг, режада «Маъмурий ҳуқуқ» ўқув курси бор. Унинг таркибий мавзуга «Маъмурий жавобгарлик» масаласи алоҳида мажбурий 40 соатлик курс сифатида киритилган. Агар шу қоида асос қилиб олинадиган бўлса, демак, фуқаролик ҳуқуқи фанидан «Фуқаролик ҳуқуқий жавобгарлик», жиноят ҳуқуқидан «Жиноят ҳуқуқий жавобгарлик» ажратилиб мажбурий курс сифатида киритилиши лозим эди. Яна бир мулоҳаза: режада «Мусулмон ҳуқуқи» ўқитилиши кўрсатилган, аммо у қай тарзда, қайси услубда ва мавзуларда ўтилиши ҳақида раҳбарий кўрсатма йўқ. Хўш, бу курсни тарихий-ҳуқуқий жиҳатдан ўқитилиш лозимми ёки шу кунлардаги ислом давлатларидаги замонавий мусулмон ҳуқуқини ўқитиш керакми? Бизнингча, бу каби саволларга ойдинлик керак. Ушбу ўқув курси бўйича адабиётлар масаласига келсак, улар ҳали яратилмаган. Чет элларнинг давлати ва ҳуқуқига оид бирорта ҳуқуқий тўпламлар ўзбек ўқувчиси учун (хрестоматиялар) яратилмаган. Мазкур фан бўйича илмий тадқиқотларни талаб даражасида деб бўлмайди. Тўғри, яқинда профессор У.Тожихонов, ва А.Саидовлар ташаббуси билан жаҳон мамлакатларининг конституциялари нашр этила бошланди. Афсуски, улар ҳам рус тилида, гарчанд бу тилда адабиётлар етарлича бўлса-да. Хўш, агар янги тасдиқланган режада ушбу курс бўйича фақат 36 соат ўқитиш белгиланган бўлса, унда курснинг ўзбек тилидаги дарслиги қандай бўлиши, неча қисмдан иборат бўлиши лозим? У қайси услубда, мамлакатлар ва улар ҳуқуқлари алоҳидами ёки қиёсий ҳуқуқшунослик асосидами ёки энг муҳим ҳуқуқий ёдгорликларни шарҳлаш асосида бўлиши керакми? Фикримизча, энг аввало республикамизда ушбу фан муаммолари бўйича олиб борилаётган илмий-тадқиқотларни кенгайтириб, бундай меҳнат рағбатлантирилсагина келгусида мукаммал дарсликлар ёзишга имкон ҳам яратилади.

Зиёдулла МУҚИМОВ,
юридик фанлари доктори, профессор

Истиқлол неъматлари

ЧОРИ АКАНИ ҚУВОНТИРГАН КУН

Одатда бободеҳқон тўрт фаслда чеккан заҳматлари самараси - чўнг хирмонни эрта кузда кўриб, дили равшан бўлади. Дейлик, метиндек қаттиқ ерни кавлаб, ариқ қазиб, сув келтирган ва қўриқни ўзлаштириб, янги ҳосил олган одам муродига етгач, ўтган кунларига, қилган хайрли ишларига шукрона келтиради. Чори Жумаев ҳам шундай, меҳнатлар, тотли заҳматларнинг хайрли якунидан таскин олиб яшаяпти. У раҳбарлик қилаётган Термиз кооператив коллежида юрт истиқлолининг шонли саккиз йиллиги нишонланган 1-2 сентябр кунлари қўшалоқ байрам бўлди.

- 1977 йилда ташкил этилган техникум шу пайтгача оддий ўқув маскани эди, - дейди Чори ака. - Атиги икки-уч ихтисослик бўйича мутахассислар тайёрлайдиган техникумимиз бугун кўп тармоқли хизмат кўрсатиш коллежига айлантирилди. Қувонарлиси шуки, билим масканимиз қисқа вақт ичида тубдан қайта қурилди. Коллежимизда янги ўқув йилидан бошлаб ҳуқуқшунослик, солиқ ва солиққа тортиш, умумий овқатланиш тармоқларининг кичик технологлари, ошпазлар, қандолатчилар, новвойлар, радиотелеускуналар ва совутгичларни таъмирловчи усталар сингари халқимиз учун зарур касб-ҳунар эгалари ҳамда маркетинг, тижорат соҳаси мутахассислари тайёрланадиган бўлди. Атиги ярим йил ичида янги қўшимча бинолар учун 163 миллион сўмлик қурилиш-пайвандлаш ишлари бажарилди...

Чори Жумаевни гоҳ қурувчилар орасида, гоҳ вилоят ҳокимлиги биносида тез-тез учратиш мумкин эди.

- Биласизми, «Ҳали вақт борку, бир гап бўлар, улгурармиз-да» деган сусткашлик бор. Мен ана шу лоқайдлик билан сираям келиша олмайман, - дейди Чори ака. - Бундан уч-тўрт ой илгари «бошқа зарур объектларга ишчи кучи керак» деган важ билан қурувчиларимизнинг бир қисмини ҳали у ерга, ҳали бу ерга олиб кета бошладилар. Мен қарши чиқдим. Вилоят раҳбарларига ёрдам сўраб бордим. Мана улар кўмагида қурилиш-таъмир ишлари ўз вақтида якунланди.

Инсоннинг қўли, ақлзаковати нималарга қодир эмас, дейсиз. Мана, кўнгилни яшнатадиган жаннатмакон билим маскани бунёд этилди. Айниқса, коллежда ўрта махсус маълумотли ҳуқуқшунослар тайёрлайдиган бўлим очилганлиги, ҳуқуқий демократик давлат қуриш сари курашаётган халқимизнинг кўнглидаги гап бўлди. Ахир, ўз ҳақҳуқуқларини яхши билган ёшлардангина келажакда хайрли оқибатлар кутиш мумкин-да...

Чори аканинг ҳорғинлик сезилиб турган нигоҳларидан эртанги ёруғ кунларга бўлган юксак ишончни уқиб олиш мумкин. «Сурхонстрой» тресли қурувчилари туну кун тинимсиз меҳнат қилишди. Коллеж директори ҳам уларнинг ёнидан кетмай; бунёдкорлик ишларининг сифати билан қизиқди. Орзиқиб кутилган байрам - Ватан озодлигининг саккиз йиллиги - 1 сентябр куни билим маскани ҳовлиси ташриф буюрувчилар билан лиммо-лим бўлди. Ўзбекистон Республикаси давлат мадҳияси янграган лаҳзаларда Чори Жумаевга разм солсангиз унинг севинчдан ва ҳатто бахтиёрликдан кўзларига ёш қалқиганини кўришингиз мумкин эди.

Талабаликка қабул қилинган йигит-қизлар, уларнинг ота-оналари бирбиридан кўркам ва шинам фан кабинетлари, компьютер хоналари, биллур қандиллар ва чўғдек гиламлар билан зийнатланган кенг заллару ҳар бирида ойнаи жаҳон, мебеллар дид билан жойлаштирилган ётоқхоналарни кўриб, юрт мустақиллигига, Президентимизга чексиз ташаккурлар айтишди.

Юртбошимизнинг ўша куни асосий ўқув биноси пештоқига ёзилган «Фарзандларимиз биздан кўра кучли, билимли ва албатта, бахтли бўлишлари шарт» деган умидбахш сўзлари кўнгилларга янада чуқурроқ ўрнашгани шубҳасиз...

О. БАХТИЁРОВ

Суратда: Термиз хизмат кўрсатиш коллежи жойлашган бино кўринишлари

Шартнома - ҳуқуқий муносабатларни амалиётга йўналтирувчи ишончли ва қудратли восита. Шундай экан, уни тараққиёт гарови деб билмаганлар, унга юзаки муносабатда бўлганлар ўзларига жабр қилишади. Шунинг учун шартномавий ҳужжатлар, унинг талаб ва шартларига бекаму кўст риоя қилмоқ зарур. Даставвал, шартноманинг ўзи пишиқ-пухта битилмоғи, аҳдлашилаётган масаланинг барча ҳуқуқий жиҳатлари қамраб олинмоғи лозим.

Адолат ва одиллик - шартномавий муносабатларда ҳам бош мезон. Ана шу талабнинг шартномавий ҳужжатларида аксини топмоғи кўп жиҳатдан жойлардаги адлия ходимлари саъй-ҳаракатларига боғлиқ. Тизим мутахассислари вилоятдаги 236 та хўжалик субъектига мунтазам ҳуқуқий ёрдам уюштиришмоқда. Бундан ташқари йилнинг ўтган даври мобайнида 220 га яқин жамоаларда шартномавий муносабатларнинг аҳволи ўрганиб чиқилди. Расмийлаштирилган салкам 10 миллиард сўмлик 5154 та шартномага ҳуқуқий жиҳатдан баҳо берилди. Айни пайтда қиймати 3,5 миллиард сўмликдан зиёд 3295 та шартнома бевосита адлия ходимлари маслаҳати ва йўлйўриқлари асосида тузилди. Уларнинг аксариятини қишлоқ хўжалик маҳсулотлари юзасидан контрактация шартномалари ташкил этади. Хуллас, қишлоқ хўжалик корхоналарига ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш фаолиятимизда асосий ўринни эгаллайди. Зеро, қишин-ёзин тинмай меҳнат қилаётган деҳқон заҳматига яраша манфаат кўрмоғи даркор. Деҳқоннинг бойигани - бутун юртнинг бойигани. Масаланинг бу жиҳати оддий пудратчи ёки ижарачи билан хўжалик (корхона) раҳбари ўртасидаги шартномавий ҳужжатларни тенг ҳуқуқлилик тамойилларига пухта риоя қилган ҳолда расмийлаштиришни талаб этади. Ваҳоланки, ҳаётда оддий деҳқон нуқул зиён, унинг маҳсулотини харид қилувчилар ёки буюртмачилар нуқул фойда орттираётган ҳоллар оз эмас. Маълумотларга қараганда, 1999 йилнинг биринчи ярмида вилоят бўйича жами 31 минг 453 та (қиймати 1,2 миллиард сўм) ички, шу жумладан, 28 минг 100 та пудрат, 3 минг 381 та ижара шартномалари тузилган. Бошқармамиз ходимлари ана шу шартномаларнинг 8,5 мингтасини тузишда ҳуқуқий ёрдам кўрсатишди. Расмийлаштирилган шартномаларнинг ҳуқуқий савияси ўрганилди. Жами 6,1 миллион сўмлик 290 та шартномада қонун ва ҳуқуқ бузилиши ҳоллари аниқланди ва барчаси қайтадан тузилди. Сирасини айтганда, ҳуқуқий меъёрлар қўпол равишда бузилган ҳолда тузилган шартномалар кўп учрайди. Ҳатто томонлардан фақат бирининг мажбуриятлари қайд этилган шартномалар ҳам бор. Иккинчи томон зиммасига бирон-бир мажбурият ёки вазифа олмаган. Бундай «ғаройиб» шартномалардан бирига ходимларимиз вилоят «Сувоқава» ишлаб чиқариш бирлашмасида дуч келишди. «Шартнома» деб аталмиш мазкур «ҳужжатда», ҳатто «сув тармоқларини қишки мавсумга тайёрлаш», «сув қувурлари ва уларга маҳкамланган арматураларнинг ишга яроқли ҳолда бўлишини таъминлаш», «носозликлар туфайли чиқаётган сувни тўхтатиш ва носозликни бартараф этиш» мажбуриятлари ҳам бечора истеъмолчилар зиммасига юклатилибди. Таъминотчи эса бирон-бир мажбурият олмабди. Ахир, амалдаги ҳуқуқий ва меъёрий ҳужжатларга кўра бу вазифаларнинг бари «Сувоқава» зиммасига юклатилган-ку? Шартноманинг қачон, қаерда ва ким томонидан тузилганлигини ахтариб овора бўлманг. Бундай битик унда йўқ.

Фармон ва ижро

БЕРСАНГ ЕЙМАН, БЕРМАСАНГ...

...қабилида иш тутувчиларга нисбатан Хоразм вилояти ҳуқуқ-тартибот идоралари томонидан таъсирчан чоралар қўлланилаяпти

Бундан ташқари, шартномада томонларнинг манзиллари масъул шахсларнинг исми-шарифи ва лавозими ҳақида ҳам ҳеч қандай маълумот йўқ. Ҳатто шартноманинг амал қилиш муддати ҳам кўрсатилмаган. Шартномавий мажбуриятлар «Сувоқава» томонидан бажарилмагани учун жавобгарлик масаласи ҳам «унутиб» қолдирилган. Фойдаланган сув учун ўз муддатида ҳақ тўламаган «истеъмолчи»ни жазолаш чораларини эса ҳар икки сўзнинг бирида ўқийсиз. Унда қайд этилишича, хизмат ҳақи муддатида тўланмаган ҳар бир кун учун «истеъмолчи»га 1 фоиз миқдорида жарима солинади. Оби-ҳаёт таъминотчилри «истеъмолчи»ни бундай жазолаш учун қайси қонун ёки ҳуқуқий ҳужжатга суянишдийкин?

Боғот туманидаги Огаҳий номли жамоа хўжалиги, Қўшкўпир туманидаги паррандачилик корхонаси, Хонқа «Кимётаъминот», Янгиариқ «Машина-трактор парки», Янгибозор ва Шовот «Деҳқон бозори» ҳиссадорлик жамиятларида ҳам ана шундай камчилик ва нуқсонлар борлиги аниқланиб, уларни бартараф этиш юзасидан зарур йўлйўриқ ва маслаҳатлар берилди. Вилоят адлия бошқармаси тақдимномасига биноан 24 мансабдор шахс хизмат лавозимидан озод этилди. Текширувлар чоғида 484 та шартнома юзасидан жами 632,1 миллион сўмлик тўловларнинг муддати ўтказиб юборилганлиги аниқланиб, қиймати 213,6 миллион сўмга тенг бўлган 258 та талабнома расмийлаштирилди.

Ўзгаларга тегишли мол-мулк учун бошқаларнинг елибюгуриши эриш туюлади. Чиндан ҳам ўз мулкинг учун биринчи галда ўзинг бош қотирмоғинг зарур. «Пулимни ҳоким ёки суд ундириб беради» деган кайфиятда кимларгадир орқа қилиб яшамоқ боқимандаликнинг ўзгинасидир. Ходимларимиз ҳуқуқий мадад ва маслаҳат беришдан ҳеч қачон ўзларини олиб қочишмайди. Бироқ атрофимизда оғзидагини олдириб, сўнгра берсанг ейман, бермасанг ўламан, қабилида иш тутувчилар ҳам борлигидан ачинасан киши. Бозор шароитида омад омилкорларга кулиб боқиши, боқимандаликка бериладиганлардан эса юз ўгириши турган гап.

Ғофир СОБИРОВ,
Хоразм вилоят адлия бошқармаси бошлиғининг биринчи ўринбосари

Жиноят ва жазо

СОХТА ДОЛЛАР ҚАНЧАДАН?

Ҳар гал суд жараёни ниҳоясига етиб, ҳукм ўқилгандан сўнг ғалати бир руҳий ҳолатда қоласан киши. Устидан ҳукм ўқилиб, жазони ўташ жойларига жўнатилган инсоннинг ҳаёти кўз ўнгимиздан кино лавҳалари каби лип-лип ўта бошлайди. Унинг ўртаниб қолган ота-онаси, хотини, болаларининг кўз ёшлари юрагимга чидаб бўлмас оғриқ солади. Кошкийди, уларнинг жигарбандига жазо бермасликнинг иложи бўлса. Аммо қонун барча сўзсиз бўйсуниши керак бўлган муқаддас қоида эканидир.

Сирдарё вилояти Шароф Рашидов туман суди яқинда адашган, хато йўлга кириб, жиноятга қўл урган бир гуруҳ одамлар устидан ҳукм чиқарди. Шу «иш»да бош ижрочи бўлган Музаффар Одилов бу кирдикорларга қўл уришдан олдин, қилаётган ишининг жиноят эканлигини, бу ҳатти-ҳаракатнинг халқ ва давлат манфаатларига зид эканини билмасмиди?

Суриштирув, юзлаштириш натижалари унинг ўз ҳаракатлари жиноят эканини билганлигидан далолат беради. Музаффар бошқалар қўлга тушган бўлиши мумкин, лекин мен қўлга тушмайман, тезда катта бойлик эгаси бўлиб кетаман деган хом хаёлга борди.

1998 йил август ойининг бошларида у Қозоғистон Республикаси Пахтаорол туманида яшовчи Дўсибой исмли номаълум кимса билан Гулистон шаҳрида учрашиб қолди. Гап гапга уланиб, Музаффарнинг «тадбиркор» экани, Дўсибойнинг ҳам у юртдан бу юртга мол-мулк ўтказиб сотувчи «чаққон»лардан экани маълум бўлди.

Табиийки, шахсий манфаат бу каби шахсларни тезда апоқ-чапоқ қилади. Тадбиркорлик тўғрисидаги бундай чапани суҳбат тезда бойишнинг жуда осон йўлига бориб тақалади.

Дўсибой газетага ўралган «товар»ни ўртага қўяди. Мана, 29700 АҚШ доллари. Бу долларлар ҳақиқий эмас. Лекин озгина чаққонлик қилинса, уларни Ўзбекистон ҳудудида бир пасда ҳақиқий пулга айлантириб олиш мумкин. Тушган пул дангал иккига бўлинади.

М.Одилов - 1967 йилда Тошкент вилояти Янгийўл туманида туғилган, миллати ўзбек, Ўзбекистон Республикаси фуқароси, ҳеч қаерда ишламайди. Ўзича «тадбиркор». «Тадбиркорлиги» тутиб қолган кезларда ўзини «Мирза» деб таништиради...

«Мирза» йигит 29700 долларни белга боғлаб, бу ишни Самарқанд шаҳрида қойиллатиш мақсадида йўлга тушади.

Нопок ниятли кимсанинг қадами бировнинг хонадонига бахт, барака келтирармикин? У тўғри танишлари эр-хотин - Ш.Шукурова, М.Мавлоновларникига «меҳмон» бўлиб боради. Тижорат иши билан келганини айтиб, Самарқанд бозорларида тентираб, соддадил тадбиркорларни чув туширишни бошлаб юборади. У тез орада 700 сохта АҚШ долларини сотади.

Албатта, бундай кўп сохта долларни ўзбек сўмига алмаштириш кўп вақт, бунинг устига ҳушёрликни талаб қилар эди. Шунинг учун у одамларни лақиллатиш пайига тушади.

Шу ерда танишган А.Абдураҳимовга автомашина олиб бер, деб 2000 сохта АҚШ долларини, уй эгаларига кундалик эҳтиёжлар учун деб 200 сохта АҚШ долларини беради. Бундай саховатдан қувонган эр-хотинларнинг севинчлари узоққа бормайди. Валюта алмаштириш шахобчасида бу пулларнинг сохталиги аён бўлади.

Музаффар иши юришмагач, 1998 йил августнинг ўрталарида Тошкентга келади. Бу ерда Т.Аббосовни ўзига шерик қилиб иш бошлайди. Терговда шахси аниқланмаган «Нурик» исмли йигитни топиб, 24000 сохта АҚШ долларини 8500 ҳақиқий АҚШ долларига алмаштиришга келишишади. Нурик дастлаб 850 долларни, қолганини кейин беришни ваъда қилади.

Шу кўйи Музаффар чувалатган тўрга навбатма-навбат осонгина пул топиш пайига тушган одамлар илинаверишади. Энди бу ишга тошкентлик М.Иргашева жалб этилади. Музаффар билан икковлашиб, «Нурик»дан қайтариб олинган 12000 сохта доллардан 10 мингини чайқов нархларида фуқароларга сотишади.

1998 йил октябр ойининг бошларида М.Одилов ўзида қолган қалбаки 2000 долларни гулистонлик Ю.Хўжамуродовга бериб, фойдани арра қилишга ваъда беради. Ю.Хўжамуродов таниши Ш.Тошбоевни «иш»га солади. Ниҳоят, бу жиноий гуруҳ 1998 йил 12 октябр куни 2 дона 100 купюрали жами сохта 200 АҚШ долларини бир фуқарога сотаётган пайтда қўлга олинади.

Шундай қилиб, Музаффар Одилов, Муяссар Иргашева, Йўлдош Хўжамуродов, Шокир Тошбоев ва Тоир Аббосовлар биргаликда фуқароларни алдаб, мулкларини қўлга киритиб, қасддан, онгли равишда жуда кўп миқдордаги сохта АҚШ долларларини сотишганлиги учун Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 176-моддасининг 3-қисми «А» банди ва 168-моддасининг 4-қисми «А» банди билан узоқ муддатларга озодликдан маҳрум этилдилар. Мол-мулклари ҳам мусодара қилинди.

Жиноят жазосиз қолмайди. Ойни этак билан ёпиб бўлмагани каби қинғир ишни давлатдан, халқдан яширишнинг иложи йўқ.

Халқимиз олдин ҳеч қачон ўтилмаган янги йўлдан, янги келажак сари илдам бораяпти. Тўғри, бу осон кечаётгани йўқ. Қийинчилик билан биров ҳалол тадбиркорлик қилаяпти, биров ер эгаси бўлиб, мевали дарахтлари оралаб чарчоқни унутиб, тер тўкмоқда. Мустақил юртимиз жаҳоншумул обрў топмоқда. Аммо ана шундай ёркин йўл туриб, ўзини пана-пастқамга, жиноятнинг жирканч йўлларига ураётган кимсалар ҳам борлиги кишини ўйлантиради, ҳушёрликка ундайди.

Ғофур ХОЛМАТОВ,
Ш.Рашидов тумани суди раиси,
Нурмамат АЛМУРОДОВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Сурхондарё вилоят Шеробод тумани ИИБ посбонларининг саъй-ҳаракатлари туфайли жиноятлар камайиб бормоқда. Ўтган 9 ой мобайнида жиноятнинг камайиши жиҳатидан Шеробод тумани вилоятда биринчилар қаторидан ўрин олди.

Суратда: (ўнгдан биринчи) туман ИИБнинг бошлиғи, милиция подполковниги Мингбой Бозоров нозирлардан Шуҳрат Назаров, Азиз Боқиевлар билан мулоқотда.

Нурмамат АЛМУРОДОВ олган сурат

Адолат чорраҳасида

ГУЛ КАБИ НОЗИК...

Одам боласи онадан жиноятчи бўлиб туғилмайди. Бирида нафсу шайтон васвасасига гирифторлик, бирида эса оиладаги носоғлом муҳит ёхуд билиббилмай нопок кимсалар таъсирига тушиб қолиш, ўйламай ташланган қадам кишини жиноят сўқмоқларига етаклаши мумкин. Дейлик, серфарзанд оиланинг раҳнамоси, меҳрибони - ота фарзандларининг барчасини тенг кўрса, борини ошириб, йўғини яшириб, вақтида меҳрини, зарур пайтда қатъиятини намоён этиб турса, оилада мувозанат бузилмаслиги тайин. Жонажон мамлакатимиз бир катта оила. Унинг ҳар бир аъзоси тақдири мамлакат тақдирига туташ. Президентимиз томонидан эълон қилинаётган Фармонлар мамлакатимиз фуқароларининг кундалик турмуши, бахту толеи, юртимиз фаровонлиги, истиқболимиз учун жуда қадрли. 1999 йил 30 апрелдаги 9 майни Хотира ва Қадрлаш куни деб эълон қилиниши муносабати билан Амнистия тўғрисидаги Фармон чиққанда кўплаб юртдошларимни айниқса, йўлидан адашиб қилмишидан пушаймон бўлиб юрганларнинг кўзларига қувонч ёшларини қалқди. Бу кўз ёшлар ўз юртида қадр топган, беминнат кечирим туфайли авф этилганлар кўнглини покловчи кўз ёшларидир. Қарши шаҳар судининг судьяси Ҳомид Бобоқулов билан суҳбатимиз ана шу мавзуда бўлди.

- Биласизми, авф этиш, зарур пайтда гуноҳкорнинг унча оғир бўлмаган гуноҳларини кечириш ота-боболаримиздан қолган азалий мерос ҳисобланади. Кечиримлиликда пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссалом, соҳибқирон бобомиз Амир Темур ҳазратлари ҳам беқиёс эзгулик намуналарини кўрсатишган. Президентимизнинг доно сиёсати туфайли ҳар йили табаррук кунлар арафасида адашиб жиноят кўчасига кириб қолган фуқароларни авф этиш ҳақида Амнистия эълон қилинади. Бу йил ҳам Президентимиз Фармони билан қанчадан-қанча айбдорларнинг гуноҳи кечирилди. Кўпчилиги суд залидаёқ жазони ўташдан озод этилди. Бу борада аёлларга кўпроқ эътибор берилгани аҳамиятли. Улар орасида ҳали ҳаёт бўсағасида турган ёшлар ҳам бор. Шулардан бири Мақсуда Мажидова Шаҳло Жумаеванинг уйида истиқомат қилиб келса-да, шайтон йўриғига бўйсуниб, бировга тегишли жами 63995 сўмлик мол-мулкларини ўғирлаб, олиб чиқиб кетади. У ўзининг бу ҳаракати билан жиноятни содир қилади. Суд М.Мажидовага нисбатан жиноят ишини Президентнинг Амнистия тўғрисидаги Фармонининг 1-моддаси «Б» ва 8-моддасига асосан ҳаракатдан тугатишни, уни суд залидан озод этишни лозим топди. Умуман, Амнистия тўғрисидаги Фармон Қарши шаҳар судида жиноят иши кўрилиб, ҳукм чиқариладиган бир неча шахсга нисбатан қўлланилди. Булардан 11 киши суд залининг ўзидаёқ жазони ўташдан озод қилинди. Амнистия туфайли жазони ўташдан озод бўлганларнинг барчаси шу юртнинг фуқароси эканлигига ҳар лаҳза шукрона айтиб, бу инсонпарварликдан чуқур миннатдорликларини изҳор этмоқдалар.

Ғ.РАҲМОНОВ

Мутахассис шарҳи

ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАРНИНГ ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИ

Президентимизнинг «Янги ташкил этилаётган хўжалик юритувчи субъектлар фаолияти устидан банк ва солиқ назоратини кучайтириш тўғрисида»ги 1999 йил 29 март ҳамда «Молия-хўжалик фаолиятини амалга оширмаётган ва қонунчиликда белгиланган муддатларда устав жамғармаларини шакллантирмаган корхоналарни тугатиш тартибини соддалаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 1999 йил 28 июн Фармонларига мувофиқ Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 14 сентябр 427-сонли «Ўзбекистон Республикаси ҳукуматининг айрим қарорларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида» қарор қабул қилинди.

Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 14 феврал 55-сонли қарори билан тасдиқланган «Хусусий тадбиркорлик тўғрисида»ги Низомнинг 8, 10, 29-бандларига ўзгартиришлар киритди. Жумладан, хусусий корхона очиш учун тадбиркор туман, шаҳар ва шаҳардаги туманлар ҳокимликларида давлат рўйхатидан ўтиш учун қуйидаги ҳужжатларни тақдим этади: а) давлат рўйхатидан ўтказиш ҳақидаги ариза; б) корхона устави (нотариал тасдиғисиз, муассис томонидан тасдиқланган); в) корхонанинг почта манзилини тасдиқловчи ҳужжат; г) корхонани рўйхатдан ўтказганлик учун белгиланган миқдордаги йиғим тўланганлиги тўғрисидаги банк тўлов ҳужжати; д) савдо ва савдо-воситачилик хусусий корхоналарни юқорида санаб ўтилган ҳужжатлардан ташқари ўзларида ўз устав фаолиятига мувофиқ савдо, омборхона майдонлари ва асбоб-ускуналар, шу жумладан, чакана савдо корхоналари - назорат-касса аппаратлари ёки уларни сотиб олиш ёхуд ижарага олиш учун маблағлар мавжудлигини тасдиқловчи ҳужжатлари.

Янги қарорга кўра хусусий корхона ваколатли давлат органларини ўз почта манзили ўзгарганлиги тўғрисида ўн кун муддатда хабардор қилишга мажбур. Буни қилмаганлик учун хусусий корхона мансабдор шахслари тегишли тартибда жавобгарликка тортилади.

Давлат рўйхатидан ўтказилгандан кейин бир йил ўтгач, хусусий корхона рўйхатдан ўтказувчи органга таъсис ҳужжатларида маълум қилинган устав жамғармасини шакллантириш тугалланганлиги тўғрисида маълумотнома тақдим этишга мажбур. Устав жамғармаси шакллантирилмаган, бироқ белгиланган энг кам миқдордан кам бўлмаган, амалда шакллантирилган миқдоргача камайтирилмаган ёки бошқача ташкилий-ҳуқуқий шаклларга ўзгартирилган тақдирда, рўйхатдан ўтказувчи орган корхоналарни тугатиш бўйича махсус комиссияга хусусий корхона бундан буён фаолият кўрсатишининг мақсадга мувофиқлиги тўғрисидаги масалани кўриб чиқиш учун тақдимнома киритади.

Хусусий корхона мол-мулк эгасининг қарори ёхуд суднинг (хўжалик судининг) қарори билан тугатилади.

Яна бир янгилик. Ҳукуматимиз Ўзбекистон ҳудудида юридик шахс бўлмасдан фаолият кўрсатаётган жисмоний шахслар, хусусий тадбиркорларнинг бозорларда чакана савдо ва хизмат кўрсатиш қоидалари янги тартибини ишлаб чиқди. 1999 йил 2 август «Ўзбекистон Республикасининг чакана бозорлари ҳудудида жисмоний шахсларнинг савдо фаолиятини тартибга солиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 373-сонли қарори билан тадбиркор ва тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш истагидаги фуқаролар учун чакана бозорлар, савдо марказлари ва савдо комплексларида шахслар томонидан чакана савдо ва хизмат кўрсатиш жорий қилинди. Бу тартиб деҳқон бозорларида қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотувчи жисмоний шахсларга, шунингдек, тадбиркор бўлмаган, бироқ шахсий буюмини сотаётган жисмоний шахсларга тадбиқ этилмайди.

Бунга қадар чакана бозорларда савдо фаолиятини амалга оширган, хизматлар кўрсатган ва тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш қоидаларини бузмаган жисмоний шахслар, савдо жойлари дастлаб тақсимланаётганда бозордаги бўш ва бўшаб қолган жойларда савдо қилиш ва хизматлар кўрсатишда устувор ҳуқуққа эгалиги белгиланди.

Ўз фаолиятини юридик шахс бўлмасдан амалга оширувчи жисмоний шахслар хусусий тадбиркор сифатида қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда доимий яшаш жойидаги ҳокимликларда давлат рўйхатидан ўтказилади ва бу тўғрисида тегишли гувоҳнома берилади. Гувоҳномани расмийлаштириш учун бозор жойлашган ҳудуд ҳокимлигига ариза, паспорт ва хусусий тадбиркор ҳокимликдан давлат рўйхатидан ўтказилганлиги ҳақида гувоҳноманинг асл нусхасини, 2 та 3,5-4,5 ҳажмдаги фотосурат тақдим этилади.

Ҳокимлик икки иш куни мобайнида бўш ўринлар мавжудлигини ҳисобга олган ҳолда бозорда чакана савдо қилиш ва хизматлар кўрсатиш ҳуқуқини бериш тўғрисида қарорга келиб, аризачига қарор нусхасини беради, бу ҳақда гувоҳномани расмийлаштиради, уни тегишли солиқ органига жўнатади.

Солиқ органи эса бир иш куни мобайнида шахсга тадбиркорлик фаолиятидан тушган даромадларидан солиқ тўлаш учун тўлов хабарномасини ёзиб беради.

Хусусий тадбиркор келгуси ой учун даромаддан олинадиган солиқ тўлаганлиги тўғрисида чипта ва паспортини тақдим этгач, гувоҳноманинг орқа томонига тегишли белги қўйилади. Тадбиркор солиқ тўловчи сифатида ҳисобга қўйилади ва журналга имзо чектириб, унга гувоҳнома топширилади. Агарда хусусий тадбиркор бошқа туман ёки шаҳарда яшаса, бозор жойлашган жойдаги солиқ органи икки кун муддатда унинг яшаш жойидаги солиқ органига даромад солиғи тўлаганлиги тўғрисида маълумот жўнатади.

Бозор маъмурияти хусусий тадбиркор гувоҳномаси тақдим этилган кунда савдо жойи учун муайян муддатга ижара ҳақи ундиради ва шу муддатга савдо қилиш учун жой белгиланган талон беради. Гувоҳнома тадбиркорнинг аризасига мувофиқ 1 ойдан 12 ойгача муддатга берилади. Гувоҳнома муддати тугаганидан сўнг бозор жойлашган ҳудуддаги ҳокимликка топширилади ва тадбиркорнинг хоҳишига кўра муддати узайтирилиши мумкин.

Гувоҳнома олган ва юридик шахс бўлмасдан тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланаётган жисмоний шахслар даромад ва харажатларини ҳисобга олиш дафтари юритишдан озод қилинади ва белгиланган тартибда қайд этилган ставка бўйича солиқ тўлайди. Улар даромадларига солинадиган солиқ ставкаси озиқ-овқат товарлари учун - ойига энг кам иш ҳақининг 1 дан 30 бараваригача, ноозиқ овқат товарлари учун - энг кам ойлик иш ҳақининг 1 дан 20 бараваригача, хизматлар учун - энг кам ойлик иш ҳақининг 1 дан 10 бараваригачадир. Агар бир вақтнинг ўзида ҳар иккала тур товарлар билан савдо қилинсча, солиқ озиқ-овқат маҳсулотларини сотиш учун белгиланган миқдорда белгиланади.

Юқоридагидек, гувоҳномага эга бўлмаган шахслар товар сотиш ва хизматлар кўрсатиш учун бозор ҳудудига қўйилмайди. Хусусий тадбиркор давлат рўйхатидан ўтказилганлиги ҳақидаги гувоҳнома, чакана савдо қилиш ва хизматлар кўрсатиш ҳуқуқини берувчи гувоҳнома ва савдо жойи ижарага олинганлиги ҳақидаги талонни ёнида олиб юриш керак.

Таъкидлаш жоизки, ушбу тартибга риоя этмаганлар «Маъмурий жавобгарлик тўғрисида»ги Кодекснинг 176-моддаси 2-қисмига мувофиқ, энг кам иш ҳақининг бешдан ўн бараваригача миқдорда жарима билан ҳамда қонунни бузиш предметларини мусодара қилиш тарзида жавобгарликка тортилади. Бунда материаллар ички ишлар органлари томонидан расмийлаштирилади ва судга оширилади. Жисмоний шахс бозорда савдо қилиш ҳуқуқидан маҳрум бўлади, чакана савдо қилиш ва хизматлар кўрсатиш ҳуқуқини берувчи гувоҳнома эса чора кўриш учун ҳокимликка қайтарилади.

Маъмурий жазо қўрилгандан кейин бир йил мобайнида такроран содир қилинган айнан шундай хатти-ҳаракатлар учун Жиноят Кодексининг 188-моддаси 1-қисмига мувофиқ уч йилгача муайян ҳуқуқдан маҳрум этиб, энг кам ойлик иш ҳақининг йигирма беш бараваридан етмиш беш бараваригача миқдорда жарима ёки икки йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёхуд мол-мулки мусодара қилиниб, олти ойгача қамоқ билан жазоланиши белгиланган.

Назорат қилинмайдиган фойда (даромад) олиш мақсадида белгиланган тартибда рўйхатда ўтишдан бўйин товлаб ёки воситачилик фаолиятини амалга ошириш:

а) хавфли рецидивист томонидан; б) анча миқдорда; в) бир гуруҳ шахслар томонидан олдиндан тил бириктириб содир этилган бўлса - уч йилгача муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиниб, энг кам ойлик иш ҳақининг етмиш беш бараваридан юз бараваригача миқдорда жарима ёки мол-мулки мусодара қилиниб, уч йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади.

Назорат қилинмайдиган фойда (даромад) олиш мақсадида белгиланган тартибда рўйхатдан ўтишдан бўйин товлаб ёки воситачилик фаолиятини амалга ошириш:

а) кўп миқдордаги фойда (даромад) олган ҳолда; б) уюшган гуруҳ томонидан ёки унинг манфаатларини кўзлаб содир этилган бўлса - мол-мулк мусодара қилиниб, уч йилдан беш йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади.

Гувоҳномани савдо фаолиятини амалга ошириш учун бошқа шахсга бериш қатъий таъқиқланади.

Соҳибжон ҲАТАМОВ,
Адлия вазирлиги Бош бошқармаси бўлими бошлиғи

Газетамиз материаллари изидан

ТАНҚИД НАТИЖАСИЗ, ЖАВОБ САМАРАСИЗ ҚОЛМАСИН

шикоят ва танқидий мақолаларга келган жавобларни ўқиб

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 35-моддасида: ***«Ҳар бир шахс бевосита ўзи ва бошқалар билан биргаликда ваколатли давлат органларига, муассасаларига ёки халқ вакилларига ариза, таклиф ва шикоятлар билан мурожаат қилиш ҳуқуқига эга.***

Аризалар, таклиф ва шикоятлар қонунда белгиланган тартибда ва муддатларда кўриб чиқилиши шарт» деб ёзиб қўйилган.

Асосий қонунимизнинг бу талабларига ҳамиша ва ҳамма жойда ҳам қатъий риоя қилинаяптими? Шикоятлар нега пасаймаяпти? Жойида ҳал этилиши мумкин бўлган энг оддий масалалар ҳам нега вилоят ва республика миқёсига кўтарилмоқда? Бу каби талай саволларга жавоб битта: қуйи ижроия ҳокимиятларида фуқароларнинг мурожаатларига тўраларча муносабатда бўлиш, совуққонлик ва мансабпарастлик иллати илдиз отган. Ана шундай жойларда шикоятлар кўпаяди.

Одамларнинг арзига қулоқ тутмаган мансабдор тўралар, ҳатто матбуот ва оммавий ахборот воситаларида эълон қилинган танқидий мақолаларга ҳам панжа орасидан қарашмоқда.

Матбуот - бу эл минбари, давлатимизнинг тўртинчи ишончли ҳокимиятидир. Унда босилган ҳар бир танқидий мақола аввало пухта ўрганилган, ишончли далилларга суянган ва қонуний натижага эга бўлиши даркор. Демакки, бундай мақола ҳеч бир мансабдорнинг, идора, ташкилот ва бошқарув тизими раҳбарининг эътиборидан четда қолиши мумкин эмас. Унга жавоб йўллаш мажбурийдир. Чунки бу - Ўзбекистон Республикасининг «Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида»ги 1994 йил 6 май қонуни талабидир. Жойларда бу қонун ижроси қай аҳволда? Бу саволга айрим мисоллар билан жавоб келтиришга ҳаракат қиламиз.

Таҳририятимизга мурожаат қилган Деҳқонобод туман «Чилгаз» қишлоғида истиқомат қилувчи 101 ёшли Санам момо Бойбачаеванинг мактубини газетамизнинг 1999 йил 23 феврал сонида «Ўзим ҳам, уйим ҳам қаридик» сарлавҳаси билан эълон қилган эдик ва мақолани ўрганиб, чора кўриш учун Деҳқонобод туман ҳокимлигига юборган эдик. Афсуски, ҳокимликнинг «хом-хатала» жавобидан қониқмаганимиз учун уни газетамизнинг шу йил 4 май сонида «Масъулият» сарлавҳаси билан тўла чоп этишга мажбур бўлдик ва бу мақолани ўрганиб, чора кўриш учун вилоят прокуратурасига юбордик.

Қонун эгилиши, букилиши мумкиндир, аммо у ҳеч қачон синмайди. **Қашқадарё вилоят прокурори, адлия катта маслаҳатчиси Каримберди ҒАНИБОЕВ**дан олган жавобимизда ана шу руҳ шундай сезилиб турибди. Ҳа-да, қонун ҳеч қачон эгилмайди ҳам, синмайди ҳам.

Вилоят прокуратурасида «Инсон ва қонун» рўзномасининг 1999 йил 4 май сонида чоп этилган «Масъулият» сарлавҳали танқидий мақола ўрганиб чиқилди, - дейилади жавобда. - *Аниқланишича, рўзноманинг 1999 йил 23 феврал сонида чоп этилган «Ўзим ҳам, уйим ҳам қаридик» номли мақола юзасидан Деҳқонобод туман ҳокимлиги томонидан текшириш ўтказилиб, натижаси бўйича рўзнома муҳарририятига жавоб хати юборилган.*

Ушбу масала юзасидан ўтказилган қўшимча текширишда маълум бўлдики, мақолада кўтарилган масалаларни ҳал этишда туман ҳокимлиги томонидан лоқайд муносабатда бўлинган, фуқаро С.Бойбачаева ва унинг оилавий аҳволи чуқур ўрганилмаган, бундай шахсларга ҳар томонлама моддий ёрдам кўрсатиш ва уларни маънавий қўллаб-қувватлашни амалга ошириш бўйича зарур чора-тадбирлар белгиланмаган.

Туман ҳокимлигида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 18 феврал кунидаги «Оилада, давлат ва жамият қурилишида аёлларнинг ролини кучайтириш, уларнинг ҳуқуқий, ижтимоий, иқтисодий ва маънавий манфаатларини ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштириш юзасидан 1999 йил учун чора-тадбирлар Давлат дастури тўғрисида»ги 73-сонли ва бу борадаги вилоят ҳокимининг 1999 йил 15 март кунидаги Х-110/8-сонли қарорлари ижроси бўйича тегишли қарор қабул қилиш билан чегараланиб қолиб, амалий ишлар олиб борилмаган. Бу масалада мутасадди бўлган ҳоким ўринбосарлари Э.Махсумов (ижтимоий масала бўйича), Р.Бозорова (хотин-қизлар қўмитаси раиси)лар ўз вазифаларини лозим даражада бажармаганлар ва ушбу қарорни ижросини таъминламаганлар.

Шу туманнинг «Чилгаз» фуқаролар йиғини раиси Р.Бердиев эса ҳудуддаги кекса ёшли аёлларга моддий ва маънавий ёрдам кўрсатиш ишларига бефарқ қараган, аҳоли ўртасида тегишли тушунтириш ишларини амалга оширмаган.

Шу боисдан Деҳқонобод туман прокурори томонидан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 12 январдаги «Ижро интизомини мустаҳкамлаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 12-сонли қарорининг 7-бандидан келиб чиққан ҳолда туман ҳокими ўринбосарлари Э.Махсумов, Р.Бозорова ва «Чилгаз» фуқаролар йиғини раиси Р.Бердиевларни интизомий жазога тортиш ҳамда кекса ёшдаги, хусусан, фуқаро С.Бойбачаевага моддий ва маънавий ёрдам бериш барча чораларини кўриш тўғрисида ҳокимликка тақдимнома киритилган.

Энди иккинчи танқидий мақоламиз хусусида. Газетамизнинг шу йил 27 июл сонида «Тааҗжуб» рукнида босилган «Мен дардимни кимга айтаман?» сарлавҳали мақоламизга **Жиззах вилоят суди раиси вазифасини бажарувчи Б.НОРХЎЖАЕВ**дан маслаҳатомуз жавоб олдик. Бу ҳақиқатан ҳам фуқароларнинг судга мурожаат қилиш тартиби ҳақидаги маслаҳат бўлгани учун уни газетамизнинг шу йил 14 сентябр сонида тўлалигича эълон қилдик. Бироқ қонун доирасида талаб қатъий, жавоб эса мажбурийлигидан келиб чиқиб, **Жиззах вилояти ҳокимлиги адлия бошқармаси бошлиғи Х.А.ЙЎЛДОШЕВ** билан боғландик ва кўп ўтмай ушбу жавобни олдик.

«Газетада Андижон вилоят, Жалолқудуқ тумани, Г.Тошматов номли жамоа хўжалиги 9-бригадасидаги гузар чойхонасида истиқомат қилувчи фуқаро Маъмура Исоқованинг мактуби босилган бўлиб, унда М.Исоқованинг Жиззах вилоят, Зомин тумани, Оқар ижара ширкат хўжалигида оиласи билан меҳнат қилиб, 1995 йилда хўжаликдан 57.196 сўм ҳақ олиши лозим бўлса-да, ушбу пулларни шу кунгача хўжаликдагиларнинг «кассада пул йўқ», деган важи билан ололмаётгани, бу борада Зомин туман судига мурожаат қилганида натижа бўлмагани баён қилинади.

Мақола юзасидан адлия бошқармасида ўтказилган текширувда аниқланишича, фуқаро Маъмура Исоқова 1998-1999 йиллар мобайнида Зомин туман судига ана шу ёки бошқа масалаларда бевосита мурожаат қилмаган.

Аммо 8 феврал 1999 йилда Маъмура Исоқованинг вилоят судига шу мазмунда ёзган аризаси вилоят судининг 1/73-сонли 4 феврал 1999 йилги хати билан Зомин туман судига келиб тушган.

Вилоят судининг хатида М.Исоқованинг 1 варақдан иборат аризаси қонуний ҳал қилишлик учун юборилгани кўрсатилган.

8 феврал кунуёқ ушбу ариза судья К.Абдураҳмонов тасарруфига берилиб, шу куни М.Исоқовага 3 та асос билан:

1. Жами олинмаган иш ҳақи ҳақида маълумот йўқ.

2. Ишдан бўшаганлик ҳақидаги буйруқ нусхаси йўқ.

3. Судда фақат низоли ишлар кўрилади, шу сабабли хўжалик томонидан иш ҳақини тўлашни рад қилиш ҳақида ёзма жавоб лозим, деган асослар билан қайтариб юборилган.

Ушбу асослар судья томонидан ўзининг шу кунги 20-чиқим хатида кўрсатилган бўлиб, ушбу аризани қабул қилишни рад қилиш ёки аризани ҳаракатсиз қолдириш ҳақида ажрим чиқарилмаган. Судья шу ҳолатда ЎзРФПКнинг 154-моддасининг талабларини бузган. Яъни шу модда талабларига кўра судья аризани ҳаракатсиз қолдириш ҳақида ажрим чиқариб, унда мавжуд камчиликларни бартараф қилиш юзасидан даъвогарга муҳлат бериши ва шу муҳлатда мавжуд камчиликлар бартараф қилинмаса, ариза берилмаган ҳисобланиши ва даъвогарга қайтарилиши ҳақида асослантирилган ажрим чиқариши ва бу ажримдан даъвогарни, яъни М.Исоқовани хабардор қилиши лозим эди. Судьянинг мазкур хатоси адлия бошқармаси ҳайъатида муҳокама қилиниб, келгусида яна шу каби хатоларга йўл қўйса, қатъий интизомий чора кўрилиши ҳақида огоҳлантирилди.

Судга Маъмура Исоқованинг бу борадаги келгуси мурожаатларига қонуний ёндашиш ҳақида топшириқ берилди.

Шунингдек, фуқаро Маъмура Исоқовага судга мурожаат қилиш тартиби ва усуллари тушунтирилган ҳолда хат юборилди».

Мазкур жавобни ўқибоқ, ҳайрон бўласан киши. Ҳуқуқий демократик давлат қуриш сари борар эканмиз, албатта, фуқароларнинг ҳуқуқий билимини, онгини ошириш йўлида ҳали кўп иш қилишга тўғри келиши табиий эканлигини эътиборга олиб, бу жавобни ана шу табаррук саъй-ҳаракатнинг ва ҳуқуқий онгни юксалтириш йўлидаги дастлабки қадамларнинг дебочаси дейиш мумкин. Қани эди ҳамма жойда ҳам ана шундай иш тутилса.

Газетамизнинг 1999 йил 17 август сонида «Жавобталаб мактублар» рукнида босилган «Арзимни кимга айтай?» сарлавҳали мақолада таъкидлаб ўтилган далиллар юзасидан тегишли чора-тадбирлар белгилаш учун Жиззах вилоят ҳокимлиги адлия бошқармасига юборган эдик. Газетада Фарғона вилоят, Ўзбекистон тумани, Нурсух фуқаролар йиғини Учбилак қишлоғида истиқомат қилувчи фуқаро Рафиқжон Охуновнинг мактуби босилган бўлиб, унда Р.Охуновнинг Жиззах вилоят Арнасой тумани, «Андижон» деҳқон хўжалигида ишчи бўлиб ишлаб, иш пайтида ногирон бўлгани учун тайинланган пенсияси билан иш ҳақи ўртасидаги тафовут-ҳақни шу хўжалик ҳисобидан олиб келгани, 1994 йил феврал ойидан хўжалик раҳбарларининг қўнимсизлиги ва совуққонлиги туфайли ушбу тафовутни ололмай қолгани учун хўжаликка бир неча бор мунтазам қатнагани ва булар натижасиз бўлгани учун Арнасой туман судига мурожаат қилгани ва суднинг қарорига кўра унга хўжаликдан 205 минг 258 сўм пул ундириб берилиши белгиланган, аммо суд қарори чиққандан кейин ҳам 5 марта хўжаликка келиб, натижасиз қайтгани, ҳар сафар хўжалик раҳбарлари хўжалик ҳисобига тушган пул маблағлари 725-сонли ҳисоб орқали кирим ва чиқим қилингани важи билан унга суд қарорида белгиланган пулни беролмаслигини баҳона қилишлари баён қилинади.

Яқинда мазкур мақолага адлия бошқармаси бошлиғи Х.А.ЙЎЛДОШЕВ имзоси билан қуйидагича жавоб олдик.

Ушбу масала Жиззах вилоят ҳокимлиги адлия бошқармасида текшириб кўрилганда ҳақиқатан ҳам Арнасой туман судининг 11 январ 1999 йилдаги шу хўжаликдан Р.Охунов фойдасига кўрсатилган 205 минг 258 сўм ҳақ ундириш тўғрисидаги ҳал қилув қарори ўз вақтида ижрога қаратилиб, тегишли ижро ҳаракатлари амалга оширилган бўлса-да, суд раиси Н.Қўшбоқовнинг ижрони назорат қилмагани ва шу суднинг собиқ ижрочиси Юсуповнинг муросасозлик қилгани оқибатида узоқ вақтгача мутлақо ижросиз қолгани аниқланди. Яъни хўжалик ва «Пахтабанк»нинг Арнасой туман бўлими мутасаддиларининг хўжалик ҳисоб рақамига 725-сонли «мақсадли» пул маблағлари тушгани ва шу пул маблағларидан белгиланган мақсаддан ташқари бирон хил тўловлар амалга оширилиши мумкин эмас, деган важлари билан суднинг собиқ ижрочиси келишувчилик қилган.

Адлия бошқармаси аралашуви билан ушбу суд қарори 1999 йил 9 июн куни қисман ижро қилиниб, ундирувчи ҳисобига хўжаликдан нақд 30.000 (ўттиз минг) сўм ундирилиб, келгусида ҳар ойда мунтазам шундан кам бўлмаган миқдорда, токи қарз қоплангунга қадар хўжаликдан ундирувчи фойдасига пул ўтказиб борилишига келишиб олинди. Ушбу суд қарорининг ижросини мунтазам назорат қилиш Арнасой туман суди ижрочиси Н.Пардаевга юкланган.

Бундан ташқари суд қарорининг ижросини етарли назорат қилмагани ва фаолиятида йўл қўйган бошқа хато-камчиликлари учун Арнасой туман судининг раиси Н.Қўшбоқовга нисбатан адлия бошқармаси ҳайъатининг 23 август 1999 йилги мажлисида интизомий иш қўзғатилди.

Суд қарори ижросининг йўлга қўйилгани борасидаги юқоридаги маълумотлар юзасидан Р.Охуновга тегишли хабар юборилган.

Бундай самарали ва адолатли жавобдан аввало шикоят ёзган шахс, ўз ҳақ-ҳуқуқини ҳимоялаб мурожаат қилаётган ҳар бир фуқаро, қолаверса, таҳририятимиз ҳам қониқади, албатта. Қатъий қилиб айтганда шикоят оқибатсиз, жавоб эса самарасиз қолмасин. Бундан кўзда тутилган мақсадимиз битта: қонунга итоаткор бўлиш ва қонун устуворлигига эришишдир.

Саҳобиддин СИРОЖИДДИНОВ,
Бирлашган таҳририятнинг шикоятлар билан ишлаш ва ҳуқуқ бўлими мудири

Ислом ва ҳаёт

«ЯХШИЛИК КЕРАК БЎЛСА...»

Пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссаломнинг муборак ҳадислари тўпламини тез-тез мутолаа қилиб тураман. Уларнинг эзгу ғоялари мени мангу ҳаёт фалсафасига ошно этади. Улардан баҳра олган ҳар бир киши имонли ва покдомон бўлишликка, жаҳолат ва қабиҳликка қарши курашишга интилади.

«Яримта хурмони садақа қилиб бўлса ҳам, у бўлмаса одамларга ширинсўзлилик, хушмуомалалик қилиш йўли билан бўлса ҳам дўзах оташидан сақланинглар!» Ёки ***«Бировларга зарар етказувчи одамнинг зарарини Тангри ўзига қайтарур, бировларга қийинчилик келтирувчи одамнинг ҳам бошига машаққатли кунлар солур»*** дея битилган ҳадислар ҳар бир қадамимизни ўйлаб, яхшиликни фикр ва зикр этиб босмоқликка ундайди.

Аммо ўзларини «Тангри фарзини бажараётган мусулмон» қилиб кўрсатаётган, норасмий «Озодлик партияси» (Ҳизбут таҳрир)нинг содиқ аъзолари қай қўлланма-ю, қай китобларни мутолаа қилдилар экан? Зеро, Ҳадисда ўқиймизки, ***«Мўмин кишининг тилидан ҳамда қўлидан ҳеч кимга зиён етмаса, у мусулмондир»***.

Маълумки, «Ҳизбут-таҳрир», «Акрамийлар», «Табли», «Узун соқол» каби қатор диний оқимларнинг асосий мақсади сиёсийлашган исломни ташвиқ қилиш, диний фанатизмнинг аланга олишига кўмаклашиб, фуқаровий бўйсунмасликка чорлаш ва мавжуд конституцион тузумни ўзгартириб, ислом давлатини барпо этмоқликдир.

«Динга чуқур кетманглар, чунки сиздан аввалги қавмлар динда чуқур кетганликлари туфайли ҳалокатга учради» дея битилган ҳадисдан бехабар кимсалар бутун бир давлат барпо этмоқчими? Эл-юрт, Ватан тақдирини ўз қўлларига олмоқчими? Аслида уларнинг орзуси катта лавозимлар ва мўмай даромад эмасмикан...

Яқинда Сирдарё вилоят судида Ўзбекистон Республикаси номидан яна бир ҳукм ўқилди. Вилоят судининг судьяси А.Аҳматқулов раислигида ўтган суд жараёнида гувоҳларнинг ва жабрланувчиларнинг кўрсатмаларидан қуйидагилар аниқланди: судланувчилар - 26 ёшли Жамолиддин Ҳайдаров, 34 ёшли Қаҳҳор Юсупов ва 34 ёшли Абдураҳмон Отақўзиевлар юқорида зикр этилган ноқонуний ташкилотлардан «Ҳизбут-таҳрир» партияси аъзосидирлар. Улар уюшган гуруҳда шу партия манфаатларини кўзлашиб, ягона «халифалик давлати»ни тузиш йўлида 1998 йилнинг куз ойларидан буён ўз қасамёдларига биноан ҳаракат қилиб келганлар.

Масалан, Ж.Ҳайдаров мустақил фикрга эга бўлмаган 13 нафар ёшлардан иборат учта «халқа» очиб уларга «Ҳизбут-таҳрир» ғояларидан таълим берган. Худди шундай судланувчи Қ.Юсупов 5 нафар ёшлардан иборат битта, А.Отақўзиев эса 4 нафар ёш тингловчиси бўлган битта «халқа»га мустақил равишда таълим бериб, давлатимиз қонунларига бўйсунмаслик, халифаликни барпо этиш ғоясини тарғиб қилишган. Турли ноқонуний сиёсий чорлов ва даъватлар билан йўғрилган ойномалар, варақалар тарқатиш билан шуғулланганлар. Шунинг учун Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодекси 159-моддаси 3-қисми «б» бандига биноан Ж.Ҳайдаров 8 йил, Қ.Юсупов ва А.Отақўзиевлар 6 йил муддатга озодликдан маҳрум этилишди.

Улар «Ҳақ йўлида фарз» дея уйдирма қилмаганларида, мақсадлари амалга ошмаслигини яхши билардилар. Аммо бу Ҳақ йўлимиди, имон йўлимиди?

Сирдарё туман судининг очиқ суд мажлисида ўқилган ҳукм кўпчилик қатнашувчилар хотирасида узоқ сақланса ажаб эмас. Қора курсида ўтирган 31 ёшли тошкентлик Шамсиддин Абдураҳмоновнинг афсус-надомати чексиз...

Шамсиддин шу йилнинг май ойида Қўйлиқ бозорида ҳарбий хизматда танишган Адҳам (шахси аниқланмаган) билан учрашиб қолади. Қисқа ҳол-аҳвол сўрашишгач, Шамсиддин эски қадрдонига уй манзилини ёзиб беради. Орадан икки ҳафта вақт ўтиб, Адҳам Шамсиддиннинг уйига ташриф буюради. Улар бир пиёла чой устида ўн бир йиллик хотиралари билан ўртоқлашишади. Гап орасида Адҳам:

- Исломни ўрганаяпсанми? - дея савол беради.

- Йўқ, вақт қани? Дарвоқе, бировга зиён етказмаслик, оиланг, болаларинг, хуллас, Ватанинг учун яшашнинг ўзи мўминнинг ишидир - жавоб беради Шамсиддин.

Орадан бир ой ўтгач, эрталаб соат 8 лар атрофида Адҳам яна дарвозадан кириб келди:

- Шамсиддин, юр «Паркент бозори»га! Одамларни исломга даъват қиламиз. Бу иш ҳар биримиз учун фарз, - деди пакетга ўралган бир даста қоғозларга имо қилиб. Шамсиддин уйидан чиқар экан, Адҳамдан қоғозларни ўқиб кўришни сўраганида, у гап билан чалғитади. Шамсиддин турли хаёлларга боради, қалбини аллақандай қўрқув босади. Манзилга етиб келгач, Адҳам унга бир даста варақа беради ва пештахталарга тарқатишни буюради. Қалбида ғалаён кўтарилган Шамсиддинга «фарз» сўзи мадад бўлади. У варақаларни тарқатаётганда ички ишлар ходимлари томонидан қўлга олинади. «Мен бошқа пештахталарга тарқатаман», деб кетган Адҳамдан дарак йўқ эди. Ҳамон у қидирувда...

Сирдарё туман судининг судьяси Х.Ёгоров ва туман прокурори ёрдамчиси Н.Сулаймоновлар томонидан ушбу иш ҳар томонлама кўриб чиқилиб, қуйидаги хулосага келинди: судланувчининг айбига иқрорлиги ва пушаймонлигини енгиллаштирувчи ҳолат деб ҳисоблаб, варақаларни мазмун-моҳиятидан бехабар ҳолда тарқатганлиги учун «Ҳизбут-таҳрир» диний-экстремистик оқими аъзоси эмаслигини инобатга олиб, суд уни жамиятдан ажратмай, назорат қилиш орқали хулқини тузатиш мумкин деб топди.

Ш.Абдураҳмонов суд залида қора курсидан озод қилинди. Ўша куни унинг дўстлари, вафодор ёри ва фарзандлари нигоҳидаги шодликнинг чеки йўқ эди. Бу авф этиш ўз-ўзидан бўлдими? Йўқ, албатта. Яна муборак ҳадисга қулоқ тутайлик:

«Мусулмонларни иложи борича жавобгарликдан сақлашга ҳаракат қилинглар. Мусулмон кишини оқлаш учун бирор сабаб топилса, қўйиб юборинглар, чунки бошлиқнинг авф этишда адашгани жазо беришда адашганидан яхшироқдир».

Демак, юртимиз сарбони мўмин, юртимизда аҳли мўминлар кўп. Бугун бирбиримизни англаб, авф этар эканмиз, ҳали энг ёрқин кунларимиз олдиндадир. Зеро, кишиларнинг ўзаро очиқ чеҳралари фақат эзгулик аломатидир. Сўз охирида яна бир ҳадисни эслатмоқчимиз:

«Агар сизларга яхшилик керак бўлиб қолса, уни очиқ чеҳра одамлардан кутинглар».

Лайло НАЖМУЛЛО,
журналист

БИЗГА САВОЛ ЙЎЛЛАШИБДИ

Ҳурматли «Инсон ва қонун»! Эрим 1998 йил 14 ноябрда Жиноят Кодексининг 167-моддаси 4-қисми «а» банди билан айбланиб, қамоққа олинган эди. 1999 йил 12 январда шу модда билан судланиб, 10 йил муддатга озодликдан маҳрум этилди. Сўнгра Президентимизнинг 1998 йил 8 декабр Конституция куни муносабати билан чиқарган Амнистия ҳақидаги Фармонига кўра жазоси 2 йил 4 ойга қисқартирилди.

1999 йил 9 май - Хотира ва қадрлаш куни муносабати билан тағин Амнистия чиқди. У эримга қўлланиладими ёки йўқми? Агар қўлланилса, қанчага жазо муддати қисқаради?

Санобар БОЙСАРИЕВА,
Жиззах вилояти Пахтакор тумани

ЖАВОБ:

Ҳа, эрингизга сўнгги Амнистия акти ҳам қўлланилиши керак. Агар жазо ўташ тартибини мунтазам бузмаган бўлса. Шунингдек, янгидан жиноят содир этмаган бўлса, унинг олдинги Амнистия акти билан қисқартирилгандан қолган қисми ҳамда амалда жазо ўтаганидан қолган қисмидан учдан бир қисми қисқартирилиши керак.

Ёки эрингизга 10 йил жазо тайинланиб, уни ўташ қамоққа олинган кун - 1998 йил 14 ноябрдан ҳисобланган бўлса, 1998 йил 8 декабрда жазо ўташ муддати 2 йил 4 ойга қисқартирилган бўлса, 1998 йил 3 майдаги Амнистияга қадар қарийб 3 йилдан «соқит» бўлган, 7 йил атрофида жазо ўташи қолган бўлади. Ана шу 7 йилнинг учдан бир қисми тахминан 2 йилу 4 ой бўлиб, ана шу муддатига Амнистия қўлланилади. Қолган 4 йил 8 ойни ҳали ўташи керак. Бу хомчўт албатта.

ТАҲРИРИЯТ

"Қоракўзларимни қўмсайман"

Санобар ЖАЛИЛОВА - Тошкент шаҳридаги 191-болалар боғчаси мудираси:

Ота-онасининг тонгдан дуосини олиб, боғчага, ўқишга кетаётган фарзанд юзидаги нурга ўхшаш нур бормикин? Кўпинча ўзимни бу кўҳна дунёда кўпдан буён яшаётганимни унутиб қўяман. Болага ўхшайман. Бир умр кичкинтойлар даврасида яшаётганим, суҳбатдошларим, дўстларим ҳам шулар экани ўзимга жуда ёқади. Ҳафтада бир кун дам олсам ҳам қоракўзларимни қўмсайман. Кичкинагина боғчамиз бор. Унда 110 нафар кичкинтойлар тарбияланади. Уларнинг ҳаваслари чиройли, даъволари катта. Инглиз тилида чулдирашади. Спорт комплекси, каштачилик тўгараклари ҳам улар хизматида. Боғча опалари қўғирчоқ театрлари, ҳайвонот боғларига экскурсиялар, турли кўнгилочар тадбирлар уюштирадилар. Компьютер сабоқларидан дарс бериш, боғча-мактаб очиш ниятида елиб-югураяпмиз.

Болаларимиз бамисоли навниҳол. Уларни тўғри ўстириб, парваришлаб, билимдон қилиб вояга етказиш масъулияти биз тарбиячиларга юкланган экан, келажагимиз эгалари - болажонлар тарбиясига шу кун даражасида ёндашиб, маънавияти юксак даражада блган қатъиятли, ўз кучига, келажагига, салоҳиятига ишонган комил инсонлар қилиб тарбиялашимиз лозим. Эртанги кунимиз эгалари ҳар томонлама баркамол бўлиши бугунги тарбиямизга боғлиқдир.

ЭҲТИРОМ СОҲИБЛАРИ

1 октябр - Ўқитувчилар ва мураббийлар куни

Устоз, муаллим. Бу сўз замирида олам-олам маъно, олам-олам ҳурмат-эҳтиром, эзгулик ва фидойилик мужассам.

Илм-маърифатга эҳтиром, уни равнақ топишида фидойилик, жамият ривожи, инсон камолоти йўлидаги заҳмат айнан шу устоз, муаллимлар хизмати билан уйғун.

Кечагина полапондек чопқиллаб юрган биз мурғакларни қўлларимиздан тутиб ёзишга, ҳижжалаб ўқишга ўргатган шу муаллимлар эмасми?

Донишмандлар айтганларидек: «...ер ёмғирдан кўкарганидай, руҳ ҳам таълимдан тирилади». Зеро, шундай экан, республикамиз таълим тизимларида меҳнат қилаётган барча ўқитувчилар зиммасидаги масъулият ҳисси мустақил мамлакатимиз ривожи, инсон камолоти йўлидаги шахдам қадамлар гаровидир.

Ана шундай фидойи, заҳматкаш ўқитувчиларни пойтахтимиздаги Миробод тумани 218-мактабда ҳам кўплаб учратиш мумкин. Ушбу даргоҳда бизга она, Ватан, эзгулик, бахт, тинчлик каби муқаддас сўзларни қалб қўримизга сингдирган ўқитувчиларимиздан Мавжуда, Феруза, Раъно, Турсуной каби опаларимиздан бир умр миннатдор бўлсак арзийди.

Кўзим осмонидан устозлар ўтар,
Шодлигу қувончлар барчаси абас-
Хайрлашув они дилимни ўртар,
Афсуски, вақт соати қўлимда эмас.
Мактабим, сўнгги бор пойинг ўпаман,
Устозлар қошида таъзим қиламан.
Мактабим сен билан хайрлашсам ҳам,
Хотирлар дилимни тарк этмас бир дам.

Устозлик ҳамиша олий мақом экан. Айни пайтда Алишер Навоий номидаги нафис санъат лицейи мураббийларининг ҳам фидойиликларига таҳсин айтсак кам. Ортимизда қолаётган аср хотиралари-ю, янги аср орзу-ҳавaслари бизни янги давр, янги босқичга бошлайди. Бизнинг йўлимиз эзгулик, тинчлик йўлидир. Бу йўлдан оғишмай борарканмиз, мустақил мамлакатимиз истиқболи йўлида устозлар, муаллимларимиздан олган ўз билимларимиз билан шахдам қадам ташлайверамиз.

Азиз устозлар, барчангизни улуғ айёмингиз билан қизғин табриклаймиз.

Самаржон ва Анваржон НАЗАРОВлар, Алишер Навоий номидаги Нафис санъат лицейи ўқувчилари

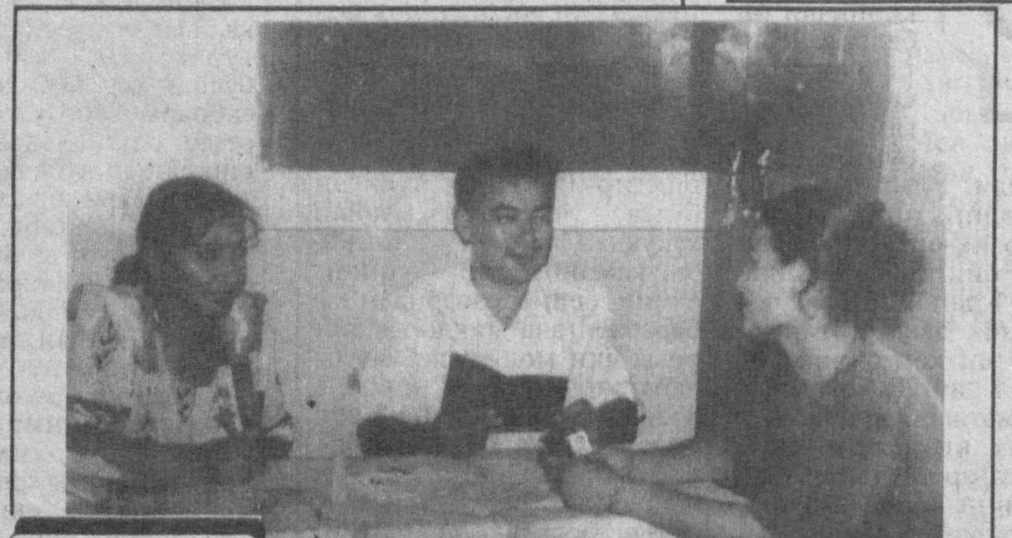

Денов тиббиёт билим юртида талабалар уч хил мутахассислик бўйича билим олишади. Бу ерда ёшларнинг ўқиши учун барча шароитлар бор.

СУРАТДА: директор Ўрол ҲАМРОЕВ талабалар даврасида

Сурхондарёдан уч мактуб

ИСТИҚЛОЛ ШАРОФАТИ

Ҳурматли Бош муҳаррир!

Мен мамлакатимизнинг жанубий вилояти - Сурхондарёда туғилиб, вояга етдим. Ёшим 23 да. Йигитликнинг чақмоқдек кескир йилларида шайтоннинг васвасасими ёки ахлоқсиз улфатларнинг қутқусига учибми, билмадим, нораво йўлларга кириб, жиноят содир этгандим. Бу йўлга кирганларнинг ризқи ҳам, бахти ҳам кемтик бўлар экан. Афсуски, буни англаганимда кеч бўлган эди. Суд ҳукми билан узоқ муддатга озодликдан маҳрум этилганимдан сўнг кўзим мошдек очилди. Маҳкумликнинг белгиланган муддатининг учдан бир қисмини яхши хулқ билан адо этгандим. Ана шулар эътиборга олиниб, Президентимизнинг шу йил 30 апрелидаги Хотира ва қадрлаш куни муносабати билан эълон қилинган Амнистиянинг 3-моддасига асосан жазонинг қолган қисмини ўташдан озод қилиндим. Очиғи, ўзим озодликка чиққанимдан сўнг юрт озодлиги том маънода Худонинг иноятти эканлигини англадим. Озодликнинг, эркнинг ҳар дақиқаси бебиёс, беназр неъмат экан.

Б.ҲАМРОЕВ

Содир этган жиноятим учун ҳақли жазога ҳукм этилган эдим. Ватан озодлигига, юртбошимизнинг ғамхўрлигига минг бора шукроналар айтаман. Президентимизнинг кечиримлилик сиёсатларига кўра зиммамдаги ўталиши лозим бўлган қамоқ муддатининг қолган бир йилу икки ой 19 куни олиб ташланди. Совуқ панжара ортидан оилам, қавм-қариндошлар, дўст-ёрлар бағрига қайтдим. Эндиги мақсадим аниқ ва қатъий: ўзим албатта ҳалол меҳнат қилиб, рўзғорим ва Ватанимни обод қилиш пайида бўламан. Ёшларга эса зинҳор базинҳор жиноят оламига яқин йўламасликни уқтираман.

Г.ЙЎЛДОШЕВ

Ёшим 34 да. Содир этган жиноятим туфайли салкам тўрт йил «темир панжарали қаср»да «меҳмон» бўлдим. Очиғи, бундай қисматни энг ашаддий душманимга ҳам раво кўрмаган бўлур эдим. Суд белгилаган жазо муддатининг бир йилу тўққиз ойини Президентимизнинг Амнистия тўғрисидаги Фармонларига асосан зиммамдан соқит қилишиб, мени озод қилишди. Ушбу мурувватдан ярим кўнглим тоғдек ўсди. Худо хоҳласа, қолган умримни виждон қийноғисиз, ҳалол меҳнат билан ўтказаман.

Р.ГИБАДУЛЛИН

Туркистон - умумий уйимиз

ВАТАНДА БАХТ ТОПГАНЛАР

Борис Ивановични дастлаб вилоят идораларидан бирида кўрган эдим. Бошига чуст дўппи кийган бу нуроний инсонга ҳамма алоҳида ҳурмат-эҳтиром кўрсатарди. Аввалига уни ўзбек деб ўйлабман. Айниқса, ўзбекона лутф ила саломлашиши, ўзини тутишлари менда ҳурмат уйғотди... Фурсатни топиб, Борис отани суҳбатга тортдим.

- Ўзбекистонга бунчалик меҳр қўйганингизнинг боиси нимада?

- Оиламиз 1937 йили Сталин томонидан сургун қилинганда бир ёшда эканман. Дастлаб Каттақўрғонда, кейин Бухоро ва Самарқанд шаҳарларида яшадик. Қаерда яшамайлик, ўзбеклардан фақат меҳр-оқибат, яхшилик кўрдик. Ниҳоятда оғир бўлган 37-йилларда оиламиз ҳар қадамда самимий муносабатга мушарраф бўлди. Ана шу бағрикенглик мурғаклигимдаёқ бу Ўзбекистонга нисбатан қалбимда садоқат туйғуларини тарбиялаган бўлса ажабмас.

Кореяда туристик сафарда бўлганимда қолишни таклиф қилишган. Дарҳол рад этдим. Чунки Ўзбекистонни дунёдаги ҳар қандай мамлакатдан устун қўяман, унинг тупроғининг ҳар бир зарраси мен учун мислсиз қадрли.

- Бошингиздан ўзбек дўпписи тушмас экан...

- Тўғриси, кўплаб миллий либосларни кўрганман, бироқ улардан биронтаси ўзбек миллий либосларидек манзур бўлмаган.

Дўппини Самарқандда техникумда ўқиб юрган кезлардан бошлаб кийганман. Ҳатто Москвада институтда таҳсил кўрган пайтларда ҳам бошдан ташламасдим. Ўша пайтларда бу одатим учун «қолоқ», «замондан орқада қолган», деб устимдан кулганлар ҳам бўлган. Лекин булар мени чалғита олгани йўқ.

- Умр йўлдошингиз тўғрисида ҳам бир-икки оғиз гапириб берсангиз.

- Ольга билан турмуш қурганимизга кўп йиллар бўлди. Невараларимнинг олди ўн саккизга тўлди. Рафиқам ҳам ўзбек миллий либосларига ишқибоз, айниқса, атлас кўйлакни жуда ёқтиради. Ёшлигида атлас кўйлакда кўчага фақат мен билан чиқарди. Ҳозир у ҳам нафақада. Бироқ сира тиниб-тинчимайди, маҳалладаги тўю ҳашамлар усиз ўтмайди. Ўзбек тилида сўзлашса, кўпчилик уни корейс қизи эканлигига ишонмайди.

63 ёшли бу нуронийни Ватан равнақи йўлида ҳормай-толмай меҳнат қилишга ундаётган куч Ўзбекистонга нисбатан қалбидаги чексиз фарзандлик туйғуси эмасмикин?! Айни пайтда Борис ота Жиззах шаҳридаги «Ёшлик» маҳалласида ташкил этилган кўп тармоқли хусусий фирмага раҳбарлик қилмоқда. Фирма тухумлар учун махсус идишлар тайёрлайди. Бундан ташқари фирманинг халқ табобати асосида ишлайдиган ҳаммоми бор. Бу ерда кишилар ўз саломатликларини тиклашади. Бу каби ишлардан ташқари Борис Иванович Кан вилоятдаги қутуриш касаллигини тарқатувчи ҳайвонларни бартараф этувчилар жамиятининг раиси ҳам.

Борис отани Ватанга меҳр-оқибатли, меҳнаткаш фарзанд тимсоли десак арзийди. Зеро, бу инсон бирон-бир хайрли иш қилинмаган кунини умр ҳисобидан чиқариб ташлайди.

Доногул ЖЎРАЕВА

Хабар

АСЛИДА ҲАММА КЎРИШИ ШАРТ

О.Хўжаев номидаги Сирдарё вилоят драма театри ўзининг 25-мавсуми очилишини сирдарёлик драматург Тўлабой Қаноатовнинг «Эркакларни асранг, аёллар» номли асари билан очди. Спектаклдаги бош ролларни актёрлар Фарҳол Ўринов, Раъно Пардаева, Адҳам Абдуллаев, Ақида Ҳайитовалар ижро этдилар. Асарнинг илк намойишига вилоят матбуотчилари, жамоат ташкилотлари ҳамда кўплаб томошабинлар таклиф этилдилар.

Ушбу театр жамоасининг мухлислар учун навбатдаги театрлаштирилган намойиши «Ҳамма кўриши шарт... эмас» деб номланди. Ушбу кеча саҳнада эмас, балки томошабинларга мослаштирилган ҳолда театрнинг катта залида ўтказилди. Унда вилоятнинг таниқли санъаткорлари, бадиий сўз усталари ва раққосалари иштирок этишди.

БИЛИБ ҚЎЙГАН ЯХШИ

Ўқинг, фойдали

· Қоғозида кўрсатилган муддати ўтиб кетган дорини ичманг. Негаки, бундай дорининг фойдадан кўра зарари кўпроқ бўлади.

· Ранги ўзгарган суюқ дори ва ҳапдорилар истеъмол қилишга яроқсиздир.

· Ўткир ҳидли дори ва ўтларни бошқа дорилардан ажратиб сақлаган маъқул.

· Тез бузиладиган дори-дармонларни совутгич (холодильник)-ларда сақлаш лозим. Уларнинг ранги ўзгаргани, бадбўй ҳид таратаётгани бузила бошлаганидан далолатдир.

· Спиртли дамламаларни тиқинли шишачаларда сақланг. Негаки, спирт оғзи очиқ ёки яхши бекитилмаган шишадан учиб кетиб, дамламанинг сифати бузилади.

· Дори қайнатилган илиқ сув билан ичилади. Чой, кофе, минерал сув ва шарбатлар унинг фойдали хусусиятларини сусайтиради, баъзи ҳолларда эса организмга салбий таъсир кўрсатиши ҳам мумкин.

· Агар шифокор дорини «овқатдан олдин ичишни» тавсия қилган бўлса, уни овқатланишга ўтирмасдан 15 минут олдин, «овқатдан сўнг» деб айтган бўлса овқатланиб бўлгач, 15 минут ўтказиб ичиш керак. Агар «наҳорда» ичиш лозим бўлса, уни нонуштадан 20-40 минут олдин истеъмол қилган маъқул.

· Уйқу дорини ухлашдан ярим соат олдин ичиш лозим. Шунда унинг самараси кўпроқ бўлади.

· Овқат ҳазм қилишни яхшилайдиган дориворлар овқат вақтида ичилади. Уни албатта яхшилаб чайнаш зарур.

· Тил тагига ташланадиган дорилар эриб-сўрилиб кетгунича тил остида сақланади.

· Валидол ёки нитроглицерин белгиланган миқдорда бир бўлак оққандга томизиб батамом эриб кетгунча тил тагида сақланади.

Бу - қизиқ!

2,7 КИЛОГРАММЛИ БОДРИНГ

Свердловск вилоятидаги Красноуфимск шаҳрида истиқомат қилувчи Пореваловлар оиласи иссиқхонада етиштирилган бодринглардан бирининг узунлигини қизиқиб ўлчаб кўришган эди, у салкам бир метр 83 сантиметрни ташкил этди. Бодринг шу қадар катта бўлишига қарамай, ўзининг барча сифатларини сақлаб қолган эди.

ИТБАЛИҚЛАР ЖОНИГА ОРО КИРДИ

48 ёшли япон алпинисти Кенши Сакамото Ўрта Япониядаги тоғларда саккиз кун дом-дараксиз йўқолиб кетди. У шу тоғдаги Мисен чўққисига чиққан эди. Шунча кун ўтишига қарамай изловчилар уни соппа-соғ ҳолда учратдилар.

- Тўртинчи куни ўзимни ниҳоятда ёмон ҳис қилиб, ўлиб қолсам керак, деб ўйладим, - дейди алпинист. - Итбалиқлар жонимни сақлаб қолди. Адашиб қолганимнинг иккинчи куниёқ уларни тановвул қила бошладим, ейиш учун бошқа озуқа бўлмагач шунга мажбур бўлдим.

Бедарак йўқолган алпинистни тоғлардаги дарахтларга ёпиштириб кетган ёзувлари бўйича топиб олдилар.

Арофат ОРТИҚОВА тайёрлаган.

Мужда

АЛЛА АЙТАЙ, ЖОНИМ БОЛАМ...

Қашқадарё вилоят почта-алоқа ҳиссадорлик жамияти хотин-қизлари ўртасида алла ижрочилиги бўйича кўрик-танлов ўтказилди. Унда «Алла»-нинг асосан қашқадарёча услуби, қадимий вариантлари ва миллий қўшиқчилик ҳамда куйнинг мутаносиблиги асосий мавзуни эгаллади. Қўшиқ айтиш истеъдодини намоён этган Қарши шаҳар почта ходимлари биринчи ўринни эгаллладилар. Энг яхши ижрочилар деб Нишон ва Гузор туманлари почта ходимлари Муҳаббат Акбарова ҳамда Гавҳар Рустамовалар топилди. Барча иштирокчиларга ҳомийлар томонидан эсдалик совғалари топширилди.

Фотима ЖУМАЕВА

Луқма

ОЙГУЛОЙ ЎЗБЕКЧАНИ ҚАЧОН ЎРГАНАДИ?

ёки меҳмонхонанинг «ғарч-ғурчи»

Агар асабингиздан нолимасангиз, ўзингизни феъли кенг, ўта кечиримли, босиқ одам эканингизни синаб кўрмоқчи бўлсангиз, Қарши шаҳрининг қоқ марказида жойлашган ҳашаматли «Қарши» меҳмонхонасида бир оқшом тунаб кўринг. Дам оламан деб, эрталабгача ҳориб-чарчаб чиқмасангиз, мен кафил. Чунки каминаи камтарин бақувват асабли ҳамроҳлар билан ўша меҳмонхонада бир эмас, икки бор тунаб амин бўлдикки, бу масканда ҳали-бери ўзгариш бўладигандек эмас. Ўтган қишда (ўзи ўтган йили қиш қаттиқ бўлмади, шекилли) шарт-шароити юқори ҳисобланган «Люкс» хонада совуқдан жунжикиб, у ёқдан бу ёққа югуриб тонг орттирганмиз, сўнг шамоллаб бир ҳафта дўхтирга қатнаб юрганимиз камлик қилган, шекилли, ёзнинг тафти кетмаган яқин кунларда таваккал қилиб, меҳмонхонага бурилдик. «Маъмур» деб ёзилган ойнаванд тешикка бош тиқиб илтифот билан салом бердик. «Алик» эса русча бўлди. Маъмур қизнинг афт-ангоридан ғирт ўзбеклиги билиниб турганлиги учун биз яна ўзбекчаладик:

- Жой борми?

- Да, какие хотите, «Люкс» или простой?..

Биз ҳужжатларни тўлдира туриб ажабландик. Бу ўзи ўзбеков, бизни рус деб ўйлади, шекилли? Ундай десак, учовимиз ҳам ғирт қишлоқи ўзбек. (Кейин билсак, бу қизнинг исми-шарифи Ойгул Қиёмова бўлиб, кўпчилик уни «Алла» деб чақираркан).

Хонамиз учинчи қаватда экан. 307, 308-хоналарнинг калитини чойхўрлик қилиб ўтирган аёллардан бири эринибгина узатди: кириб кетаверинглар, ҳамма нарса жойида.

Эрталаб жўнаб кетгунимизча биров қорасини ҳам кўрсатмади. Энг қизиғи, алмисоқдан қолган музлатгич ишламайди. Телевизор қўйсак, туман ичида зўр-базўр «пишиллайди». Кўндаланг қўйилган икки кравот устида бор-йўғи битта чойшаб, ўтирганимиз ҳамоно шундай ғичирлайдики, атайлаб хром этикка ўрнатилган ғарчга ўхшайди. Қимирламай ётишнинг эса иложи йўқ. Бор-йўғи битта пачоқ ёстиққа бош қўйиб, у ёқ, бу ёққа ағдарилмай ухламоқчи бўлдик, иложи бўлмади. Эртак айтиб, тонг орттирдик. Хонада сув ичадиган на бир пиёла, на чойнак бор. Ваннадаги кранлар ҳам ишламайди. Ҳожатхона... Эрталаб зўр-базўр ўрнимиздан туриб, директор Муртоза Эгамбердиевни суриштирдик. Ул зот уйидан келмаган экан. «Таклиф ва мулоҳазалар» дафтарини сўрадик. Беришди. Увадаси чиқиб кетган бир дафтар. Бундай меҳмонхонани энди елкамизнинг чуқури кўрсин, дея шоша-пиша жўнаб қолдик. Бундай меҳмонхонада тунагандан кўра бошга сумкани қўйиб, шундоқ кўчада ёғоч курсида тунаган маъқул, қовурғаларингиз қарсиллаб, дам олгандай бўласиз... Эссизгина пулларимиз.

Ғози РАҲМОН

ЭЪЛОН

Андижон вилояти адлия бошқармаси 1997 йил 30 июнда Султонова Тўтиёхон Саидумаровна номига берилган AN 000006-сонли ва Жўраев Мадаминжон Зокирович номига берилган AN 000013-сонли, 1997 йил 4 декабрда Усмонов Валижон номига берилган AN 000034-сонли нотариал фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи лицензиялари БЕКОР қилинганлигини маълум қилади.

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ

Бош муҳаррир Файзулла ҚИЛИЧЕВ

ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИ
Ғайбулло РАҲИМОВ
Парахат АЙТНИЁЗОВ
Бурхон БЕКМИРЗАЕВ
Шавкатжон МАВЛОНОВ
Неъмат АМИНОВ
Абдил ТЎХТАШЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ
Сирожиддин РАУПОВ (Бош муҳаррир ўринбосари)
Тўхтамурод ҲАСАНБОЕВ (масъул котиб)
Узоқ БОЗОРОВ
Элмурод МУТАЛХЎЖАЕВ
Миршоҳид МИРҲАМИДОВ
Нормейли НОРПЎЛАТОВ

Индекс: 646882
«ИНСОН ВА ҚОНУН» газетаси таҳририятида саҳифаланди. А-2 бичимда, 2 босма табоқ ҳажмида, офсет усули билан «ШАРҚ» нашриёт матбаа концерни босмахонасида босилди. Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси 41-уй. Буюртма Г-0668. Тиражи-10.000. Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди 20.00

Навбатчи: О.ХУДОЙБЕРДИЕВ
Компьютерда оригинал макет тайёрловчи: У.ДЎСМАТОВ
Терувчи: М. ДЎСТОВА

МАНЗИЛИМИЗ: 700047 Тошкент шаҳри, Сайилгоҳ кўчаси-5. Телефон, факс: 133-24-41
«Инсон ва қонун» газетаси 1998 йил 2 июлда Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 00141- сон билан рўйхатдан ўтган.